

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

HALİM UĞURLU
SAMİM KOCAGÖZ
METİN ELOĞLU
M. DİRİMEN
GYÖRGY LUKACS
BERTOLT BRECHT
A. KADIR
ASİM BEZİRCİ
TEOMAN AKTÜREN
RUŞEN HAKKI
NACİ GİRGİNŞOY
FERİHA AKTAN
YILDIZ AKINCI
CAHİT İRGAT
KÂİNAT B. PAJONK
HALDUN TUZLACI
ANIL MERİÇELİ
LEMAN BODUROĞLU
ENGİN AŞKIN
RIZA ZELYÜT
MEHMET A. TUNCAY
CELAL UYSAL
MAHIR ERSİN GERMEÇ
ERTUĞRUL OĞUZ
ÖMER AŞICI
METİN BEŞER
AYSIN UĞUE KEZER
AYHAN HÜNALP
M. SAMİ AŞAR
AYDIN YALKUT
SİYAMİ ÖZEL
KENAN ERCAN

Desen : Orhan Peker

güney güney güney güney güney güney

Olan * biten * yorum

İtalya'nın Marostica kentinde 3'üncü kez düzenlenen KARİKATÜR YARIŞMASI'nda, altın ve gümüşten yapılmış SEMPATİ ARMAĞANI'nı, dünya çapında ünlü sanatçımız NEHAR TÜBLEK kazandı. Yarışmanın ilginç yönü, bu kez jüri dışında, seyircilerin oyları saptamıştı yarışmanın birincisini.

TÜRK BALESİ'ne 24 yılını veren, Dame Ninette De Valouais'ya, Ankara'da temsil başlanan Roméo ve Juliet balesinin galasından sonra, Kültür Bakanı Talât Halman tarafından Devlet Kültür Armağanı verildi. Bu, ilk kez bir yabancıya verilen Devlet armağanıydı.

10 Kasım'da, Prof. Celâl Esat Arseven'e, evinde düzenlenen bir törenle İstanbul Üniversitesi Senatosu'nun FAHİRİ DOKTOR akademik payesi verildi. Ünlü sanat tarihçisi Arseven, sayrılıktan kurtulamamış ve 96 yaşında iken 13 Kasım'da hayata gözlerini yumdu.

Her sayımızın bu sütunlarında ünlü bir sanatçımızı, bilim adamımızı yitirizmişizden söz etmek bize acı geliyor. Sami Ayanoğlu'nu da, 7 Kasım günü, bir kalp krizi sonucu yitirmiş olduk. Ölümünden önce, Yugoslavya'dan - Bayram İbrahim Rogovalı'dan - bir mektup almıştık. Sami Ayanoğlu'ndan ve konuk sanatçı olarak yönettiği "Mum Söndü" oyunundan söz ediyordu:

(YUGOSLAVYA'DAN : B. I. ROGOVALI)

Yılların rejisörü, ünlü tiyatro sanatçısı Sami Ayanoğlu, Üsküp'e konuk rejisör olarak geldi ve Türk-Arnavut Tiyatrosu kadrosuyla birlikte Muşahhade Celâl Bey'in MUM SÖNDÜ adlı oyununu sahneye koydu. Aynı oyun, 25 Ekim'de Priştine'nin Halk Tiyatrosu'nda, 26 Ekim'de Prizren'in Kültürü'nde oynandı. Hem teması, hem sahne işleniş bakımından seyirciyi çok etkilemiş olmalı ki, temsilden sonra konuştuğum kimi seyircilerden Mum Söndü ve onu canlandıran oyuncu kadrosu için hep iyi sözler işittim. Kosova'dan sonra Kalkandelen, Gostivar, Ohri, Manastır, Sarajevo ve Mostar'da yinelenen olan Mum Söndü'de Gani Ağa'yı Lâtfi Seyfullah, Nihani'yi Cemal Maksut, Numan Efendi'yi Şerafettin Nebi, Muştak'ı Enver Behçet-Selâhattin Bilâl, Gözeü Dede'yi Zekir Sipahi,

Çağ Karanlığı

— 2 —

Ben miyim

Taşa biçim veren su damlacığı

Gizini herkese açıklayan dil

Kimlik belgesini dört yerden yakan

Ben miyim

Kar altında sıcak uyuyan toprak

Suda ışıl ışıl mencevişlenen

Seven bir yiğit'in duru bakışı

Ben miyim

Ağaca saplanmış bıcağın kını

Zamanı bunaltan ateşten çember

Sözlükten kovulu bin sesli deyim

Ben miyim

Ellerini bir bir kesen kumarbaz

Çocuk gözlerinde biriken uyku

Genç kız vücudunda büyüdü koku

Ben miyim

Baharın doğadan püsküren kuvvet

Erkeğinden kaçıp giden kadının

Açık bıraktığı kitap ve kapı

Ben miyim

Gece karasıyla boyanan gündüz

Ruh kapılarını kapayan kadın

Tavanından yanıp biten tapınak

Ben miyim

Göz göz delen kama kendi kını

Dişini tüketen som çelik törpü

Özgürlük mimarı kor yüzü vada

Halim Uğurlu

Kuklacı'yı Fehmi Grubi - Mustafa Yaşar, Sülükçü'yü Ramadan Mahmut, Pembe Hanım'ı Müşerref Lozana, Nazıdî'yi Suzan Maksut, Lebibe'yi Bedia Beyoğlu - Yıldız Rifat, Şetaret'i Nezaket Ali canlandırdılar.

(YUGOSLAVYA'DAN: ALTAY SUROY RECEPOĞLU)

Geçen yıl olduğu gibi bu yıl da, Yeni Türkiye'nin kurucusu devrimci ATATÜRK, 33.

ölüm yıldönümünde, Türklerin çoğunlukla yaşadığı Prizren kentinin Kültür Evi salonunda geniş çapta düzenlenen bir törenle anıldı. Bu töreni, bu yıl da, Prizren'de yirmi yıldan beri çalışmakta olan Türklerin Kültür ve Güzel Sanatlar Derneği DOĞRU YOL düzenledi. Anma toplantısında Atatürk'ün kişiliğini, devrimciliğini, düşünce ve fikirlerini ışıklandıran yazılar ile birlikte Atatürk'e değerli Yugoslavya Türk

yazarlarının ve Türkiye ozanlarının şiirleri okundu; hüzzam makamında keman takımı eşlik etti.

Yugoslavya'da türkçe yayın yapan Priştine, Üsküp gibi radyolar 10 Kasım günü için özel programlar yaptılar. TAN ve BİRLİK gazeteleri ve dergiler Atatürk üzerine özel yazılar yayımladılar.

Irak (Kerkük) — A. Kasapoğlu:

TÜRKMEN KARDEŞLİK OCAĞI'nın yayın organı KARDEŞLİK DERGİSİ'nin TÜRKÇE olarak yeni harflerle basılması, on yıldan sonra, Tanıtma Bakanlığı tarafından yasaklandı.

"Acı gerçeklere ışık tutan" tanınmış fikra yazarı NİMET ERBİLLİ'nin ÇAL OYNASIN VUR PATLASIN adlı kitabı, -eski harflerle, Irak'ta basılacak.

Irak Türkleri'nin en ileri gelen büyük yazarı MEHMET HURŞİT DAVUKLU, "DİL BİLGİSİ" adındaki sözlükünü ilk kez KERKÜK'te yayımlayacak.

IRAK Eğitim Bakanlığı tarafından TÜRKMEN okulları 2'nci sınıf okuma kitaplarını derlemek üzere Reşik Kâzım Bayath (şair), İzzettin Abdi Bayath (şair) ve Mehmet Hurşit Davuklu (yazar) seçildiler.

(Ankara'dan : Yıldız Akıncı)

17 Kasım'da Halkevleri Genel Merkezi'nde, ölümünün 21. yılı dolayısıyla ORHAN VELİ için bir anma töreni düzenlendi. Kültür Bakanı Talât Halman, Ceyhan Atuf Kansu, Mehmet Salıhoğlu, Muzaffer Uyguner ünlü ozanın çeşitli yönlerini anlattılar. Ayrıca gençler de Orhan Veli'den şiirler okudular.

Türkiye, Pakistan, İsviçre, Almanya, İtalya, İsveç ve İran'ın katıldığı ÇOCUK KİTAPLARI SERGİSİ 15 Kasım'da Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde açıldı.

Aynı galeride, Avusturyalı ressam JOSEF TICHY'nin grafik sergisi, 30 Kasım'a dek sürdü.

25 Kasım'da, Başbakanlık Basın - Yayın Gr. Md. lüğü Selçuklu Tarihi ve Medeniyeti Enstitüsü adına; antik süsleme ressamı Nalan A. Kuşlu'nun hazırladığı "Selçuklu Devri Anadolu Çivi ve Ahlat Mezar Taşlarından Örnekler Sergisi" açıldı. Sergi, Malazgirt zaferinin 900. yılı nedeniyle düzenlenmişti.

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

Sahibi ve sorumlu yönetmeni : Atif Özbilen

Bu sayıyı hazırlayan : Metin Eloğlu

Yazışma ve posta havalesi : Atif Özbilen, P. K. 1353 İstanbul.

Baskı : Halk Matbaası, Tel.: 22 19 98. Ebuşsuut Cad. No. 15,

Sirkeci — İstanbul. Akbank Beşiktaş Şb. hesap No. 22737.

abone : yıllık 30 TL.

KENDİNDEN SÖZ ETMEK

Komşu

Samim Kocagöz

Özellikle roman, hikâye yazarı sanatçı, yazdıklarıyla okurunun arasına girmemelidir. Yazar, toplumun, kişinin sözcüsüdür. Ne ki söyledikleri, kişinin, toplumun söylemek isteyip de söyleyemedikleri de olsa, elbette yazar, söylenelere kendisinden katkıda bulunmak zorundadır. Sanat yapıtlarının dışında, söyleşilerinde, denemelerinde, dostlarıyla konuşmalarında, sanatçının ağzını kilitleyemeyiz. Ondan isteyeceğimiz ancak, yapıtının, yapıtlarının görüş açısından, deyişinden aykırı bir söz etmemesidir. Zaten bilgili, kendisini bilen, fikir namusu olan bir sanatçı yapıtına hiçbir zaman ihanet etmez konuşmalarında... Diyebiliriz ki yaşantısında da fikirlerine bağlı, inandıklarının dışında hiçbir (taviz) vermeyen bir kişidir sanatçı. Sanatçı, söylediğini geri almayan - tükürdüğünü yalamayan, yapıtının, ya da yapıtlarının bir sözcüğünden, bir tümesinden vazgeçmeyen kişidir.

Günümüzün sanatçısı, günümüzün dünyasını - yurdunu da açık seçik görebilen; olayları, olayların içindeki kişiyi, toplumu değerlendirebilen - elbette kendi bilgisine ve anlayışına göre - bir kişidir. Ne ki iki yakasını olduğu gibi görebilen bir sanatçı, özellikle yazar, elinde olmayarak kişiyi ve toplumu, olduğu gibi yansıtırken, kişinin ve toplumun, daha iyiye, daha güzele, daha yararlıya yönelmesi için, kişiyi ve toplumu, biraz da olmasını istediği gibi göstermek zorunluluğunu elinde olmadan duyar. Böylesi daha iyidir: Mahkemedeki zabıt kâtiplerinden farklı bir şeyler yazmak zorundadır çünkü. Onun söylemek istediklerine karışmak, ya da eksik konuşmasını, fazla konuşmasını istemek haksızlık olur.

Böyle söz ederken, sözlerimi doğrulayan Shaw, aklıma geldi: Üstat, bir gazetede, bir ara sık sık yazılar yazıyormuş. Gazeteye bilmem kaç sözcük üzerine anlaşmışlar her yazı için. Bir gün, gazetenin yazı işleri müdürü telefonu açmış. 'Efendim,' demiş, 'bugünkü yazınız iki sözcük fazla, ne yapalım?' Shaw, kısaca, 'İsterse-niz imzayı silin!' karşılığını vermiş. Hani yazdığından iki

sözcük silinmesine razı değil. Daha gençliğinde Shaw, Shakespeare'i yerden yere vuran bir deneme yazmış. İngilizler, İngiliz basını ayağa kalkmış elbette. Kıyamet kopmuş. Gazeteciler koşmuşlar: 'Ne oluyorsun?' diye çıkmışlar. Shaw, 'Baktım' karşılığını vermiş, 'kimse benden söz etmiyor. Kendimden söz etsem, kimse kulakasmıyor. Ben de İngiliz Aslanının kuyruğuna basmak zorunda kaldım!'

Evet, yazar da şair de insandır. Yapıtının dışında söz etmek, kendisinden söz etmek zorunluluğunu duyar. Bir tenekeçiden masrapa almaya kalksanız, size hiç olmazsa, masrapanın akmadığını, sağlam olduğunu söylemek zorundadır. Nedense bizde, sanatçının, yazarın, konuştu mu - kendinden söz eden yazı yazdı mı - düşmanı çok oluyor. Yazar, şu şu konuda şöyle düşünüyorum derke, kalkıp 'kendî ahvalim şu..' beğeniyorum? ya da beğenmiyorum... niçin diyemesin?

Geçen akşam Sevinç, son yazdığım birkaç yazıya baktı, okudu, - şu sıra sürekli, soluklu çalışmaya girişmiyorum, sağlığım elvermiyor - sonra her zaman olduğu gibi düşüncelerini söyleyecek yerde: 'Çok konuşuyorsun. Hem de fazla kendinden söz ediyorsun...' dedi. Sonra da şaka etti: 'Yaşlanıyorsun artık..' Düşündüm, önce kendisine hak verdim; ama sonra haksız olduğumu söyledim: Bir kediyi, dört duvar bir odaya koyunuz. Kapıyı kitleyip, elinize bir sopa alıp dögmeye başlayınız. Denemişler: Kedi, önce kaçmaya çabalamış. Çaresiz kalınca size hücum edermiş.

Şimdi bir insan düşününüz: Bir günlük yoldan mektupları on günde gelip gidiyor.. Kitaplığı bile tedirgin ediyor onu.. Haksız, yersiz işlemlere uğramış.. Telefonu sık sık çalıyor ve hep "yanlış numara.." gerekçesiyle kapanıyor.. Dünyanın geri kalmış, kalmamış hiçbir ülkesinde, aydınların, sanatçıların üstüne üstüne böylesine gidilmemiştir. Dört duvar arasına kısıtlanan zavallı kediler gibi...

İzin verir de azıcık kendimizden söz edelim, derdimizi dökelim suçsuz yakasından..

Ölgün sırmaya döktü gözyaşlarını
İpil ipil bir yağmur ışığında
Ne buldu ne yitirdi ki o kör âşığında
Belki bir tomar baldıran belki de anı

Oysa o da ölüverecek bir kedi yavrusu muydu
Yumuk tırnaksızlığından da yine bambaşka
Şu keşke sözcüğü hiç kullanılmıyaydı keşke
İnsanoğlunun tek güvencesi bu muydu

Sonra çat-kapı gelip şöyle bir kaykıldı
Ortaşekerli kahve sunduk öksürüverince
Çıgaralar içmiyormuş inceden ince
İlk ikindi nahnazım bir masmavi boncukta kıldı

Sonra iki beş tayla oynadık ben yenildim
Yatası geldi birden ve hiç örtüsüz uyudu
Kir esmerceliği acaba mı kiri andırıyordu
Hanıma dedim ki sen de uyusana dedim

Gizlice tarttum gözlerini topukları çok ağır
Zeytini çatalsız yiyişi takıldı kaldı usuma
Güz? ne güzü? bal gibi zamparaydı ama
O çilekeş battal gülümserliği olmasa eğer

Dışarda seslendiler

Kimi arıyorsunuz?

Konu-komşuyumuş meğer.

Metineloğlu

TRT ÖDÜLLERİ

M. DİRİMEN

Yıllar yılı çok gürültü çıkardılar, çok karaçaldılar ama, hiçbirisi, TRT ödülleri için yaptıkları denli dokunmadı bana! Neden dersiniz, cehennem kaçını bir zebani bile, ellerinden damlayan katranla, güneşi sıvamaya kalkışsaydı, bu kadar yüreğe dokunan bir iş yapmış olamazdı da onun için. Bu denli haksız olamazdı da ondan!

Düşünelim ki, daha adından başlarken, ışıklı bir yol üzerinde buluyorsunuz kendinizi: *TRT Kültür, Sanat ve Bilim Ödülleri Yarışması*. Kültürsüz, sanatsız ve bilimsiz bir insan topluluğuna ne ulus diyebilirsiniz, ne toplum! Ne de uygarlığın lâfını edebilirsiniz o insan kalabalığı için! Gerçek bu iken, bu denli ışıl ışıl meydana iken, Atatürk devrimlerinin beççilliği, yayırlığı ile de yasal olarak görevlendirilmiş bulunan ulusal bir kurumumuz, TRT, tutuyor, yukarıda andığımız övünülesi yarışmayı açıyor. Hem de yayın programları için, nitelik ve nicelik yönünden kârlı sayılabilecek bir girişime de atılmış oluyor. Diyelim, bir taşla iki kuşu birden vuruyor. Ulusal kültürümüze, sanatımıza ve bilimsel araştırmalarımıza, birdenbire bir soluk, bir bolluk geliyor. Yüzlerce ve yüzlerce aydınımız, sanatçımız, bilim adamımız, tam bir yıl, kimi yaratarak kimileri de yaratılanları, ürettikleri değerlendirerek, ölçüp biçerek harıl harıl çalışıyor, göz nuru döküyorlar, binlerce emek ağacı, alın teriyle sulanan namus tarlasında, filizleniyor, çiçekleniyor.

O ne aziz bir çalışmadır o! O ne kutsal bir çalışmadır! Kazananlar seviniyor, kazanamayanlar, gelecek yıllarda da olacağını bildikleri yeni yarışmalar için bilmiş olmanın mutluluğunu, hoş görülesi hırsını duyuyorlar yüreklerinde. Bu arada sanat ağacımızda, bilim, kültür ağacımızda yeni yeni büyümeler,

György Lukas

Kurtarıcı Bunalımlar Yaratmasını Bildi...

Çev. Asım BEZİRCİ

BERTOLT BRECHT

Bizden önce gelen belli yazarlar - İbsen ile Çehov - edebiyatın biricik görevinin; çağdaş gerçekliği, devirlerine ve zamanlarının insanlarına değinen akla uygun sorular ortaya atmak olduğunu düşünüyorlardı.

Burjuva yazarları aynı yolda yürümeye sevinçle devam ettiler. Yalnız, yeni kuşak yine bir öncekinden daha köktenci davrandı. Böylece edebiyat diliyle, biçimiyle, hatta kategorileriyle her türlü "cevap" kaygusuna uzak kaldı. Soyutlanan, yalnızlaşan, kendi kendinin amacı haline "soru", şiir evrenini atomlara ayırdı ve onlardan, birbirine bağlanmayan, ölçülüp biçilemeyen, karışık bir molekül oyunu meydana getirdi.

Böyle bir yöntemin bağrında hangi tehlikeyi sakladığını anlamak kolaydır. Nitekim, en iyi yazarlarımız bile, bu olumsuz ve soyut yolla sorular sorma davranışına çoğun bir soyutlama saldırısıyla karşılık verdiler. Oysa, karşımızdaki-lerde soru nasıl cevabı unutturuyorduysa, bizimkilerde de dogmatik cevap her türlü araştırmayı, hatta soruyu öyle yutuyordu.

Ancak büyük bir yazarın Brecht'in içgüdü ve akli burada üstün bir denge kurabildi. Dramları ve şiirleri gereken sertlik ve kesinlikle sorular ortaya attılar. Hem bunu öyle bir sarsıcılık, sağlamlık ve derinlikle yaptılar ki güncel olan ama iyi bilinmeyen bir takım sorunları meydana çıkardılar. fakat bu soru dalgalarının arkasında hep son cevabın, gerçek perspektifin sarsılmaz kesinliği yer aldı.

Şiirin şiddetiyle Brecht kendimizi sınavdan geçirmeye zorladı bizi. Kişisel sorumlulukları kucaklayan bu sınav onda her zaman toplumsal gerçekliğin eleştirisine dönüştü ve milyonlarca insanda kurtarıcı bunalımların doğuşuna yol açtı.

Brecht'in bütün soruları kendi özellikleriyle çağımıza

yönelmiştir. Onun asıl orijinaliği de buradadır. Ortaya attığı sorular ile onlara verdiği cevaplar hep insanlığı içinde yaşadığı hoşnutsuzluktan kurtarmak ihtiyacından doğar. Toplumsal hayatta insanlık kendine yaradır bir yurt kurmak eğilimini taşır. Bu da yazarı daha büyük edebiyat geleneklerine sınıksız bağlar.

Gelelim, Brecht'in arada bir aktüalitenin gerekleri üzerinde çok durması ve geçmişle bağlarını koparmak gerektiğine inanması o kadar önemli değildir. Neden dersiniz, iyi eserlerinde bu birlik zaten vardır da ondan.

Brecht gerçek bir dram yazarıdır. En büyük amacı kütleleri, piyeslerini görenleri, dinleyenleri değiştirmektir. İnsanlar tiyatrodan çıktıkları zaman yalnızca sarsılmış değil, değişmiş de olmalıdırlar: Pratikte iyiye, bilinçli uyanışa, eyleme, ilerlemeye yönelmelidirler. Çünkü, estetik etkinin işlevi toplumsal, ahlâksal bir dönüşüm meydana getirmektir.

Burada Aristotelesçi "catharsis" (arıtma) görüşünün son bir belirtimi vardır. Üstelik, bu belirtim (...) ahlâksal eylemi kolaylaştırıncaya dek coşkunun yükseltilmesini gerektiriyordu! Brecht de aynı isteği paylaştığı için, en iyi piyeslerinde bunu gerçekleştirmiş, sahici bir dram yazarı olmuştur. İbsen, Çehov ve Bernard Shaw'dan sonra çağımızda bu ölümsüz sorunu - ona güncel içerikler ve onlardan doğma bir biçim vererek - Brecht yeniden ortaya koydu.

Bundan ötürü, Brecht'in eylemi bir partinin, bir devletin sınırlarını aştı, olağanüstü bir kimlik kazandı. Bundan ötürü, erken ölümünün yol açtığı kayıp büyüktür. Neyse ki avunabileceğimiz tek nokta da buradadır: Ağaça gibi büyürken kırılmış da olsa, bir eseri vardır ve insanlığın aydınlık geleceği uğruna yaptığımız kavgada o, bizim en güçlü dostumuzdur.

YARDIM ETMEK

YA DA

ZOR KULLANMAK

1.

*Geçti içimizden biri koca denizi,
gide gide buldu bir yeni kara.
Bir sürü insan koştu ardından,
orda büyük şehirler kurdular
alın teri ve akılla.*

Ama ekmeğin satılmadığı eskisinden ucuza.

*Bir makina icat etti içimizden biri,
buhar çevirdi tekerleği onunla.*

*Fabrikalar türedi ardından bir sürü,
başladı insanlar fabrikaları çalıştırmaya.*

Ama ekmeğin satılmadığı eskisinden ucuza.

*Düşündü taşıdı içimizden birçoğu,
güneş ekseninde dönmesi üstüne dünyanın
bir sürü insan kafa yordu,
insan yüreği, evrenin kamunları üstüne,
havanın bileğini, denizin balıkları üstüne
kafa yordu bir sürü insan,
bulundular önemli keşiflerde.*

Ama ekmeğin satılmadığı eskisinden ucuza.

*Tersine, gündün güne arttı şehirlerde yoksulluk
Yıllardır kimse bilmez, kimse,
insanın hali nice.*

*Sürünür yerlerde sizin gibi biri
siz yukarlarda uçtukça.*

Kalmamış hiç bir yanı insana benzer.

*Peki, insan insana yardımcı değil mi?
Ne gezer!..*

2.

*Görmüşsünüzdür elbet insanları çok yerde,
uzatırken birbirlerine ellerini,
türlü yollarla koşarken birbirlerine yardımı.
Bulduğumuz durumdur ama bunu zorlayan,
Zoru da bir türlü bırakamayız bu yüzden,
İşte öğüdümüzdür size:*

*Karşı durun zalimliğine dünyanın,
dayatın daha büyük bir zoria.*

*Yardıma gerektiren durumdan kurtarın kendinizi.
Vaz geçin yardım dilemekten.*

Yardıma bel bağlamayın hiç bir zaman.

Yardıma tanımak var saymaktır zoru.

Yardıma elde etmek bağlanmaktır zora.

Zor egemen oldukça geri çevrilemez yardım.

Zor yok olsaydı ki yardım da yok olsun.

Yardıma dilemektense, zoru kaldırın ortadan.

Zor ve yardım bir bütündür.

Bu bütünü değiştirmeye bakın.

Çeviren :

A. KADIR — A. BEZİRCİ

gelişmeler de olmuş ya, birdenbire sanki iklimimiz değişmiştir. Sanatçılarımız, aydınlarımız, bilim adamlarımız, bu olumlu girişim içinde halka halka tüm ilişkili olanlarımız, birbirine eklene - katıla, uzaktan yakından bu ışıklı yol üzerinde nice boy gösterenlerimizin hepsi nedir biliyor musunuz? Ülkemiz bir süt ise, onun kaymağı!

Evet, ben böyle derken, bir profesör dostum bana ne dese beğenirsiniz :

— Ne demek sütün kaymağı! Türkiye, Türkiye vardı bu yarışmalarda! dedi.

Peki, bu denli yüksek, soylu, ulusal bir girişimin ortaya

koyduklarına tu - kaka diyenler de kimler? Bunu, "solcuların devletin bir milyonunu (ki onlar önce - on milyon dağıttılar solculara! - diyorlardı, oysa ödülleri, yargıçlar kurullarına verilen tüm paraların toplamı 900.000 TL. dir) aralarında paylaşması" gibi görenler kimler? Yapıtlara müstehcen, kışkırtıcı diyenler kimler? Her alanda ilerici, yaratıcı olduklarını kanıtlanmış gerçek aydınlara, Atatürk yolunun yolcularına, çekememezlik yüzünden "solcu!", "komünist!" diyen gerici! Ve bir de Atatürkcülüğü çalm, caka ve de halka tepeden bakma biçiminde anlayan dar kafalı sözde aydınlar, kültürsüz, ışsız birtakım yaratıklar! Vay benim köse sakalım vay!

ŞİİR ÜSTÜNE

kaçak günler
değirmeni

Teoman AKTÜREN

masalardayız
yorgunluğumuzu çıkarıyoruz
boyna çıkarıyoruz
yarım sigaralar demli çaylara dayalı
saatlere bakıyoruz
boyna bakıyoruz
derken kaçak günler değirmeni

derken sularını birlikte aştığımız köprüler
serçelere dadanmıştıık
anımsa

solucanı yem diye otlalara
boyna otlalara
anımsa

şarabı bardaksız hep elden ele
büğürtleni katık diye ekmeğe
anımsa

anımsa
savaş mıydı ayrıldığımızda
köprüler mi atılmıştı
sularda mı kalmıştıık
şimdi usumda değil
kaç serçeye bir mezarlık

anımsa

Ruşen HAKKI

yakçılar, "oto . stop"çular; mankenler için
şîir.. Filimden filime koşan, ata atlar gibi
vespa'lara atlayan, ellerinde pilâklarla do-
laşanlar, blue-jean'liler için...

Bir de delikanlı ozanlar var. Yaşları
18'le 25 arasında. Bu ozanlar da bol bol
geziyorlar. O yaşlarında kimi yeryüzünün
yarısını, kimi dörtte üçünü dolaşmış olu-
yor. Birkaç yabancı dil biliyorlar. Gör-
güleri, bilgileri karşısında apisip kalı-
yor insan. Hangi ülkede bir kıpırdama, bir
devrim var, oradalar. Doğuyla, batıyla,
yerle, gökle, herşeyle ilgililer. Tüm ya-
şamı, uzay evreni binbir koldan sarıp sar-
mahyacak, gerçek büyük devrimci ozan-
lar da onların içinden çıkacak belki..

Üç TRT Ödülü Kazanan

Mehmet SALİHOĞLU'nun

Yeni Kitabı

**ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE, DİL
VE YOBAZLIK ÜSTÜNE**

(Pek yakında çıkıyor)

Gün geçtikçe şîir bilgisi artıyor. Uzay ça-
ğının, hız çağının başı bize bu. Ama şunu
da gözden öte tutmamalı; Batı dünyasında
şîir, daha bir azınlığı ilgilendiriyor; toplu-
mun büyük kamu yığınlarının malı olma-
tan çıkıyor. Toplumlarda şîirin yerini sine-
manın, ayak-topu'nun aldığı söylenir ol-
du. Giderek, toplumların gayrı şîire ge-
reksinme duymadığı da ileri sürülüyor. Şîir
olsa da olur, olmasa da.. deniyor!

İlk bakışta doğru gibi gözükten sözler
bunlar. Öyle ya, şîir bir bakıma her sa-
nat türüne dağılmış, girmiş, işlemiştir aşı-
ğı yukarı. Sinema, ayak-topu gölgelemiştir
onu biraz. Üzülmemeli. Bu gölgelik, bu
alaca karanlık, şîir ışığının daha iyi
belirmesine yarar :

"Her dem yeni doğarsız bizden kim usanası"
diyor Yunus Emre.

Hiçbir insan çalışmasının, bilimin, baş-
ka bir sanat kolunun yerini alamıyacağı,
dolduramayacağı kendine özgü bir göre-
vi, öteki sanatlarda bulunmayan bir özelli-
ği, kendinceliği vardır şîirin. Gününe, ye-
rine göre kalemi, kâğıdı bile gereksemedi-
ği olur. Ama şîir hiçbir zaman - kötü an-
lamda - LÜKS değildir; tarihin hiçbir ça-
ğında da olmamıştır. Bence bugün, her-
zamankinden çok gereksiyoruz şîiri..

"Şîir hem dize, hem de görüntü (image)
sanatıdır." diyor Roger Caillois. Şîirin
değişmezliği, bozulmaması, düzyazıdan ay-
rımı, dize sanatı, sonsuzluğu, tükenmezli-
ği de salt görüntü sanatı olduğundandır. Ül-
kesine, çağına göre şîir, kimi kez dize
sanatı, kimi kez de görüntü sanatı olmuştur.
Yüce şîire ancak ikisi bitişebildiğinde eri-
şilmiştir.

Ozan dizelerle, görüntülerle sağlam, daya-
nıklı yapılar kurmağa çalışan kişidir. Du-
ruma, sunuşa göre bir bakarsınız, mum
ışığıyla koca evreni ışıtmaya kalkışır; bir
bakarsınız, köyün kemençesidir, her-
kesi eğlendirmek için didinir, çabalar:

"Gıy gıy etse kemençesi
Horona varır halk dalgalar gibi"

Ozan sırasında çocuktan daha çocuk,
sirasında filozoftan daha filozoftur.

Ozanın kutsal işi, gerçeği dillendirmek-
tir. Yalana, haksızlığa, eğrilğe karşı kor,
elinden geldiğince.. İnsan onuru ayaklar
altına alındığında, şîir yazmayı bile bıyana
itip, savaşıların önünde, arasında yerini
seçer. Baskı altında ezilen, sömürülen, kı-
yın gören kamuyu başkaldırmaya çağırır.
J. P. Sartre : "Yitiren kazanır şîirde.."

TRT aydınlık bir yolda ilk adımı atmış, yeni kültür bakanlı-
ğına da her zaman övünebileceği bir öncülükte bulunmuştur. Bir
örnek vermiştir. TRT nin yeni yöneticileri, ileride çok üzülecek-
leri, hatta utanacakları olumsuz, kınayıcı tutumlarını artık bı-
raksınlar da, hizaya gelsinler! Ve hele, dal dal yeni çiçekler aç-
tıran, sanatçı, düşünür, bilgin, yaratıcı Türk çocuklarının güzel
başarılarının hazırlanmış belgelerini verme şerefine olsun, ya-
rınlara bırakmasınlar; ayıptır!

Her alanda keşke o gibi yarışmalar açılrsa, namuslu çalış-
malar ödüllense, özendirici, ileriye götürücü, destekleyici bir
ortam yaratılrsa, ne iyi bir iş yapılmış olurdu. Gelgelelim, uy-

diyor. "Ozan, kazanmak için ölüncüye de-
ğin yitirmeyi seçen kişidir." Çağımız oza-
nı işte böyle bir tutumu olabilmektedir. Ta-
rihte başka türden ozanlar da görülmü-
ş değildir elbet.. Ama günümüzün oza-
nı, bozundan bozguna uğrasa da, öz-
gürlük bayrağını hep açacak, taşıyacak-
tır. Tutsaklığa, boyunduruğa boyuneğ-
miyecektir. Bu yolda öncülüğü kimseye
kaptırmıyacaktır. Çünkü onun gerçek işi,
görevi, uğraşı budur.

Sürekli devrim.. İşte gerçek ozanın ö-
devi ve yaşamı bu iki sözcükle özetlenebi-
lir.

★

Uzun yıllar, yüzyıllar boyunca okunan,
görülen sanat yapıtları; kalıcılık, ölmez-
lik duygusu uyandırıyor insanlarda. Oysa,
kalıcı olmayı, ölümsüzlüğü dilemek
boşunadır. Herşey gibi sanat ürünleri de
değişikliğe uğruyor, ölüyor. Bugün gayrı
sanat yapıtlarına kalıcılık, ölümsüzlük
gib nitelikler değil de, etkinlik, yaygın-
lık gibi değerler biçiliyor. Şîirin de, filimin
de etkin ve yaygın olması aranıyor; sa-
natların herkesce, büyük kamu yığınla-
rınca tadılması isteniyor.

1928'lerin yeni anlayışı; Max Jacob,
B. Cendrars, P. Réverdy, Supervielle, T. Tza-
ra, P. Valéry, P. Claudel, A. Bréton, Ph.
Soupault, L. Aragon, P. Eluard, S. J. Perse
gibi ozanlar, 1938'lerin yenileştirme akımı,
J. Prévert, R. Char gibi ozanlar gayrı bu-
günün okurlarını, ozanlarını etkileyip bes-
lemiyor, sarmıyor.

Çağdaş genç ozanlar, yukarıda adlarını
andıklarımın - bir bakıma - ardçıları sa-
yılabilirler. Ama doğrusunu isterseniz,
genç ozanlar; Eluard'ın "donner à voir"
(görsünler diye verin) sözlerinin şiirsel
anlayışını geveleyip durmaktansa, bak-
malı, içimize - dışımıza bakmalı de-
yip, bakıyorlar... Kamera'nın yaptığı
işlevi yapıyorlar da diyebilirsiniz. Genç
ozanların ilintilerini, öbür sanatçılarla or-
tak özelliklerini bulmak isterseniz;
ressamlara, ezgicilere, yontuculara baş-
vurmayacaksınız gayrı.. Fotoğrafçılara,
filimcilere yöneleceksiniz. Karşılıklı et-
kileri ancak bu yoldan ortaya çıkarabilir-
siniz..

Genç ozanlar, birbirleri için şîir yaz-
mıyorlar; hekimler, mühendisler, bilim-
erleri, işçiler, köylüler için şîir yapıyor-
lar, yazıyorlar. Doğrusu ya, bu kişiler ye-
niliklere daha çok açık olabiliyorlar. Ka-

garlık, ilerilik ve yenilik düşmanları, her yaratıcı atışımızın üs-
tüne kara gölgelerini düşürmekten geri kalmıyorlar. Bizi asıl
üzün, iplekleri çoktan pazara çıkmış olan bu gericiler, bu olum-
suzlar ve tutucular koalisyonu değil, bunların, çoğu kez kışkıran-
lıktan, tükenmişlikten ileri gelen uğursuz seslerine kulak veren-
ler, önyargıyla, jurnallerle iş görenler! Onlar bu hafiflikle, hiç-
bir ulusal kurumumuzu ileriletemezler. Atatürk'ün bize gösterdi-
ği çağdaş uygarlık düzeyine varmamıza yardımcı olamazlar.

Düşünürünü, sanatçısını ve bilginini baş tâci etmeyen, des-
teklemeden ulusların sonu, öteki alanlarda da yenik düşmektedir.
Böyle biline!

RESİMLERDE İNSAN SEVGİSİ

★

Naci Girginsoy

"Bir salon kadını, bir demet çiçeği, ya da bana güzel görünen bir manzarayı çizgilerle dile getirmek istemem. Kentlerin yorgun, hergün yaşama sevinci içindeki insanları, balıkçıları; yorulup ter döken kişileri etkiler beni!" diyordu Agop Arad, bir konuşmasında Tülay İşbil'e. Şimdi, Taksim Galerisindeki sergisini gezirken, bu sözlerini, bir de Sait Faik'le dostluğunu anımsıyorum. Sait'in bir kitabını Arad resimlemiş. Sait, pek beğenmiş çizgileri; ressamını tanımak istemiş. Dostluk böyle başlamış. Sait'in ölümüne dek süren, çoğalan dostluk. Durmuş oturmuş bir kişilik, göstermelikten uzak bir alçakgönüllülük, katıksız insan sevgisi birleştirmiş onları, besbelli. Açın Sait'in kitaplarını, okuyun; romanında, hikâyelerinde, şiirinde bir sıcak ekmeğe gibi tüten insan sevgisini bu tablolarla bulacaksınız. Arad, kendi paralelinden kendi kişilerini çizerken; kendi görüş açısından renkli görünüm verirken, Sait'in

A. Arad'ın sergisinde; Soldan : Özbilen, Metin — Nur Eloğlu, Talât Halman, Feriha Aktan.

N A S I L

Başkaldırışı gibi bulutlardan güneşin bak elma çiçeklerinden dökülüşüne yavaş yavaş bir kız şarkı söylüyor nasıl da güzel sarmışıkların duvar duvar tırmanışına.

Sen tüm sevilere uzak mı uzak yüreğin sanki yaşamış gibi yüzyıllarca koparılmış sanki gözlerin caneviden hâlâ bir balkonun aralık kapısında uçuyor bakışların yaprak yaprak ağlarmış gibi güllüğüne çocukların yılların ötesinden bak hele bir anne seviniyor nasıl da kendini bir cancağızda yitirişine.

Sen tüm sevilere uzak mı uzak böyle nasıl yaşanır nasıl n'olursun söylesene...

Feriha AKTAN

dost insanlarını da kucaklar. Deniz, balık, balıkçılar baş köşededir. Balık tutanlar, balık satanlar, küçük fukara çiçekçi kızlar; seyyar simitçi, boyacı, satıcı çocuklar. Sıralarda oturan büyük kentin yorgun insanları, bezgin insanları, çocukluk umutsuz insanları, küçük insanları.

Vatan'da başlayan gazetecilik uğraşı. Cumhuriyet'te sürüyor Arad Usta'nın. Böylesine ünlü bir kişinin bu kadar alçakgönüllü, kocaman dost yürekli olduğunu söyleselerdi inanmazdım. Bu dost yüreğe sanatçılar da sığıyor, mürettepler de. Aynı içtenlikle, sevgiyle sizi de kucaklıyor, seyyar satıcıyı da. Ve renkler bu insan sevgisinin renge dönüşmüş görüntüleri, tablolarında dostça yansıyor. Bir insan sevgisine banyor fırçasını Arad, bir içüzura. Gündüzleri, ekmeğe uğraşı içinde; pazarları ressam Arad. Derken 39. sergisine ulaşıyor. Bildiği, sevdiği çevreleri, kişileri resimliyor. Bunca sergi arasında Arad'ın sergisi, bizi bir yerlerden sarıyor. Resimlerini kendimize yakın görüyoruz, sıcak.

Şehir Galerisinde şiirler ve resimler : "uçur ellerimizden ilkyaz / Öylesine bitkin ve yorgun." Şiirler, Kuytu Şairi Feriha Aktan'ın : "gün olur bir kurt kemirir içimi / ezirim çiğliklerimi yapmacık güllüşlerde / gün olur akasyalar açar gözlerimde / öğrenirim sevmeyi yeniden." Bayan Aktan, şanslı. Metin Eloğlu resimlemiş sergisini. Kimi kez, önce resme bakıyoruz; sonra şiire : "bütün tanrıların suskunluğunda / ipe çekilmiş incecik boyunlarımız / ve kulaklarımızda ölümün uğultusu / bir pusunun avuçlarında / kıvrılır dururuz." Arad, Pazar Ressamı ise, Bayan Aktan da pazar şairi. Gündüzleri, bankada; geceleri evde çalışıyor. Pazarları şiir günü : "bir şey var sanki aramızda / seni görüp yaşamadığım / benimse anlatamadığım." Günlük uğraşı dışında sanat yapmak güc. Hepimiz onun peşindeyiz. Ne kadar yapabilirsek, artık. Ama sergiyi gezenler, yapıtlarımızı inceleyenler, hep en iyisini isterler. Onlar da haklı. Feriha Aktan'da yoğun bir şiir birikimini selâmlıyoruz. Hangisi en değerli, hangisi kalır yarına. Bilinmez ki!

Günaydın hocam, merhaba Süreyya Altınöz. Öğretmenliğinde, emeklilik yaşamında boş durmamış, ne güzel ağaç oymalar, süslemeler yapmışsın. Abajurlar, gazetekler, mektupluklar, kahve tepsileri, kutular, resim çerçeveleri, hep senin o hünerli, çalışkan ellerinden çıkmış. Kahvede oturup, "ne olacak bu ahval?" diye günler, aylar, yıllar boyu boşuna yakınmamışsın. Bir incecik kıl testeresi, birçok ağaç; senin yeni dünyan. Şimdi öğrencilerin yok, bunlar var. Galerileri dolduran usta eller, sanatçı eller arasında seninkiler de değerli. Sağolasın.

Küçük şehrin içedönük fotoğraf sanatçısı Cemal Turgay, sana da günaydın, merhaba! Vesikalıklar, aile gurupları, gelin fotoğrafları arasında beyaz güvercinler uçuruyorsun sanatçı yüreğinden fotoğraflarına. Bir eski mimaride, bir şiirsel yapıtta, tarihi kalıtıda; şiirsel görüntüyü, kalıcı'yı, insan'ı buluyorsun. Objektifinle Sait Faik'in kalem, Agop Arad'ın fırçası yanında yer alıyor; insan sevgisini eliyorsun kartlar üzerine. Balıklar, balıkçılar, seyyar satıcılar, güvercinler, dilenciler, hamallar, sonbahar yapıtları, sıcak yüreğinden adeseye,

Balıkçılar Foto: Cemal Turgay

filmlere, fotoğraf kâğıtlarına doluyor. Kaşla göz arası bir koşu stüdyodan çıkıyor, kıyıya, teknelere, doğaya, insanlara bakıyorsun. Güneş, deniz, bulutlar üçgeninde sanatı, insancıl yaşama denk duygusal görüntüleri arıyorsun. Ortak, kişisel sergilerinde izliyoruz; ne güzel fotoğraflar çekmişsin Cem. Bunlardan bir bölümü ödül de kazandı. İşte Atina Uluslararası Sergisine seçilen Çıplak ve Balıkçılar; İşte Ankara Mimarlar Odası'nın Şehirde İnsan Sergisi Özel Ödülünü kazanan Dilenci; daha da sırada birçokları.

Sanatı, insan sevgisini çoğaltan sanatı işliyen eller dert görmesin.

Tahta oyma : Süreyya Altınöz

O Y U N

çağlar yasalara büktü boyun bozuldu düzen değişti oyun perdeler açıldı kapandı.

ve öğrendik roller aynı değişen zaman ve de insanlardı.

Yıldız AKINCI

Ekmek Rüzgârı

Kullanılmış bu urba, kırılca
Çeviri sevgilerim esperanto'dan türkçe
Ağ çektiği saatte bahçelerin
Yağmurun en güzeli çince
Sana hain bir depremde kavuştum
Sus, bozuldu gece.

Aşk çadırlarını mı kurdu ne
Aydınlık ormanlara mor denizlere
Kumlar nasıl sevişir
Ağaçların yemyeşil çocukları doğuşur
İlkâhta deniz ölümlerin çağırışı
Her sabah bir kayığın açıkta leşi.

Ne adın ad, ne yurdun yurt, bana ne
İster zenci, yahudi, ister çingene
Rengin benle, kokun benle, gözyaşımız bir
İç aşkını şarap gibi iç bitir
Aphrodite'in göğüsleri havada
Gözlerin gözlerimde, kaçırma Hera
Ellerin en güzeli ellerimde Athena
Aşkın doruğunda koştuk dörtnala
Ve aşk çadırlarını topladı gece
Ekmek rüzgârını bindirdi sabah
Thetis'in ayakları işbaşına.

Cahit İRGAT

Desen: Kâinat B. Pajonk

Basiyorsun çitirleniyor. Toprak yarılıyor. Soluksuz bitkiler kavruk. Dağlara yaygın gök. Ovaya kül serpen boyutsuzluğu... Serpintiyi böğrüne saphıyor. Bunaldı. Yağlığın söktü boynundan. Serin sandığı teri sıkıp silindi. Öksürüyor kısık.

Kesikli tarlaya saptı. Gölgeye doğru. Gözleri soğudu. Yatkın tüyler kımlandı. Eller ürküntüde. Çakmağı tütüne çaktı. Sallandı bir. Ağzı kıyısı kuru. Et belirsiz. Tükürük yapşak... Omuzunu tostu ağaca. Yemişler pütürlü. Giysileri satyan.

— Yemeye gelmez. Dedi.

Yükünü yıktı. Yöreye bakmıyor. Gerisinde yükselttiler... Anımsıyor. Sevgi boşalttı havaya. İçine kıvanç taşıyor. Düşüncesi çentiklendi. Yoruluyor. Tezeklerin yangın katılığına düşüyor... Dalgalar donuk... Iraklanıyor. Kesiyor yeryüzünün ucu. nu... Tepesini oyan güneşin durgun çizgisine geri dönüyor... Kursağı yükseldi Cengiz'in. Dudakları boğuldu. Çenesi sıkıldı. Pişik aydınlığını bulandırdı mavî. Gözünün bebeğine kustu turuncu. Boğazı yutkundu. Çevrildi irkilerek. Yüzünü avuçlarına gömdü. Orada katıldı. Düş ezgileri kırıklıyor.

Bulutsu dumanın biçimi buruşuk. Tıslıyor. Ahlat, suyuna büzüldü. Boşaldı birden. Dikensiler harladı, aç otlar, çırpılar... Cengiz, güdüsüne tutunup kaçtı topraktan. Şaşkın... Meşin çantayı, organ sıkması dengi buluyor. Genizi gıcığın kazınısına doygun, ötüşüyor. Yüzü bir döküntü yazazaya kavlanık. Gevrek bir tutuşma... Tütün için için doğuşuyor bildi ki, Usuna bir mih çaktı arından. Yaygın kırının, kırıkyağa düzünde sığıntılık tek ağacı küllediğine göyünüyor. Özünü yoksul kır'a tanıtmaz. Çekingen göleği yüreğinin dibinde kurur. Akıntı açmaz karşıyı incitmesin diye...

Birbirini geçerek sayıya vurursun, yedi. Sekizdir. Yaykını sekiz köy dolandır. Kayaardı hep unutulur. Yolun koruydu, o. luku yarım bırakıp kır:kyaka'ya değmeli öteyüze yöneldiğince... Düze ayağını koyduğun mu göğü gözüne takarsın ye-

O BAŞKA KÖY

Haldun TUZLACI

re düşene dek, Gözü pörçük taşlıktan, verisiz tarlalardan, pınar sarısından gayrisi ısırılmaz, Dümdüz, Delikyarının doruğundan Kayaardı yeşilini, Kızık deresini, emzik-kısığını dinlersin. Gök, kısığa çarpıp yu-karıllara yansıyınca gene düşer, sivrinti, lerden süzün...

Börklübayıra yürüdü bilenip. İlçede öğrendiğine göre aşamaların sonuncusunu solukluyordu. Sürü izlerine takılıyor, kemiklenmiş çamur birikintilerine sürçüyor... Tanıdığı düzenlere, iştilmedik, yakası ilik hiç tutmamış sövgüler diziyor, ucunu düğü. mettiği dizgiyi, çıplak ayaklarına sandallarının aralıklarından sızıp varan, biberle-yip tuz basan devedikenlerine asarak bayıra sarıyordu. Soluğu göğüs çatısına dek şişindi. Dizinin bağı dağılıyor. Kapaklandı, Sirtından dengi devrildi yana. Çantası kara, parlak, süngerimsi kaya öbeklerinden sekti, çağılları sıçradı, ölgün pınarlara ulaştı. "Orda bir köy var uzakta / O köy bizim köyümüz" matrağından gerçeğin akarlığına çavlanımsı bir yığıntı orda, yeni öğretmen Cengiz. Uyuştur...

Cengiz'in geldiği yöne atlılar geçti. Boşandılar. Havayı biçiyorlar. Dirseklerine doğruldu öğretmen. Karış ırağında tütüşen ö. beğe sürüdü gövdesini. Öbeklerden birine inen

Arıkışuna sürttü bakışı. İkinci umursamadı. Dudaklarında dilini gezindirdi. Daha da kurudu çatlak deri. Elini belinde arandı. Sukabı yerinde yok. Başını savurdu. İçinin kuyularından sular çekti. Derttop bir tükürük attı. Bu kez gözü, kuşun yelmesine sızan pırıltıya dokundu, deliyor. Kor. kusunu savdı. Dizlerine kalktı. Avuçları den. li oyuntularda eş pırıltıları yakalıyor. Dirdi ki deme... Yumuluyor... İlk... Ama su... Kapanıyor. Öteki öbeğe koşuyor... Gü-lümsüyor... Hiçkırıldı. Tuzlanan suyu püskürüyor. Oyuntuları yeniden hüpürdetiyor... Bir gümbürdedi ardı, Bir tıngırtı koptu. Bir boş sukabı gibi...

Belini kırarak döndü. Binek atının ışıklı tırnaklarından sırsıklam ayaklarına doğru gezindi gözleri. Bakımlı bir çarık-taki elişi yün çoraplarda durdu. Sorulardan yanıtlara değışen, tutulmuş beyni uğul. dadı, Eriyip yer yer delinmiş sukabına, kı-yılları kavlanmış yağlığına eğildi... Bileği-ne şaklıyan sığır sinirinden örgülü kırba-cın sık ışıyla sıçıyor... Poturlu, beli kuşaklı, ışıklı tok gövdeye yapışık baş-taki hırçın gözler bileğine, orada kabaaran kana inip dinlendiler. İlerde, koşumsuz at-larında dağ yanığı yüzlerin ağızlarının u-cunda belirsiz bir gülümseme dondu, Cen-giz, bunca aşığılanmaya karşın "ben" ine uyar bir özur araştırma çabasında, olayın nedensizliğine siniyor... Oynak tıktırtılar ona, göğün mavisini geri verdiler.

Atların terkisi dörtnala bayırıyukarı kalktıklarını anlatıyor. Anlamı olsa gerek. Niyesi yok. Döğüldü, Döğülsün. Dayağın da yaşamında yerini ayırmalı insanoğlu. Bir gömüt gibi... Döğüşerek öğretirsin. Ne biliyorsan onu... Bir binek edinmeye bak. Sığır sinir de biriktir. Örmeye yarar... Bileği beynini yonttu. Kabarcıklarda seken zonk, boyunu uzatma, bastığı kanı kurutma kargaşında, Kimliğini, neyin nesilğini sorma... Vuruş

Gün dönüyor...

ANIL MERİÇELLi ile...

Genç kuşağın önde gelen ozanlarından Anıl Meriçelli'nin gerçek soyadı "Boduroğlu"dur. 1937'de doğdu Milâs'ta, İstanbul'a göçtüler evcek; ilk gençlik yılları hep o yörede geçti; 1957 yılında bitirdi Robert Koleji'nin "kimya" bölümünü. Bu öğrenimini "deri"cilik üstüne yöneltip İngiltere'ye gitti; Londra Dericilik Okulu'ndan "mezun"dur. Şiirle ilgilenişi epey eski ya, 1953 - 54 yıllarında yayımladıklarıyla ilgi uyandırmaya başladı. Ayrıca şiir, düzyazı çevirileriyle de.. İlk şiir betiğinin yayımlanışı 1964'de; MAYISLARA AÇILAN KAPI. Az süre sonra da ÇAĞDAŞ İNGİLİZ - AMERİKAN ŞİİRİ adlı çeviri derlemesi çıktı. Geçen yıl yayınlanan YÜZÜN BİR YALNIZLIKTIR YÜZÜMDE adlı ikinci kişisel şiir betiği ise, ozanın gündey Türk şiirindeki yerini olumluca saptar. Evren, doğa, insan sorunları, ilişkileri dizelebilir bu 4'e bölünmüş 32 şiirlik yapıtta. Son şiirlerini ve deneme, çevirilerini de yakında yayınlanmacasına düzenliyor. Geçim uğraşı olarak bir deri fabrikasının yöneticilerinden. Evli, üç çocuğu.

tilâ İlhan, Metin Eloğlu, Ahmet Oktay ve Ahmet Arif şiirimize değişik bir renk, değişik bir yön vermişlerdir. İkinci Yeni'nin öncüleri, İlhan Berk, Cemal Süreya, Edip Cansever, Turgut Uyar, Ülkü Tamer ve Ece Ayhan şiirimizin en verimli çağını yaratmışlardır. Bu dönemde Hilmi Yavuz ve Özdemir Ince'ye değinmeden geçemeyeceğim. Gençlerden Güven Turan, İsmet Özel, Ataoğ Behramoğlu, Halûk Akker, Egemen Berköz, Süreyya Berfe, Eray Canberk ve Refik Durbaş şiirimize yeni sesler, yeni olanaklar getirmişlerdir. Bugün, yukarıda adını andığım şairler şiir yazarken, şiirimizin karanlık bir döneme girdiğini söylemek yersizdir. Buraya kadar söylediklerimden şu sonuç çıkarılabilir. Şiirimiz çıkmazda değil, oluşum halindedir. Sürekli bir evrim içindedir şiirimiz. Öbür ülkelerin şiiriyle karşılaştırırsak, örneğin Çağdaş İngiliz - Amerikan şiirinden, Rus şiirinden, Alman şiirinden daha ileridir Türk şiiri.

— Acun görüşünüz, toplumsal inançlarınız kesinlikle belirlenmiyor yapıtlarınızda. Bu yarguya katılmasanız da, çağdaş bir sanatçının, hangi ortamdan olursa olsun, ille de inançlarını, düşünürlüğüne ortaya koyduklarında yansıtması gerektiği savına katılıyor musunuz?

— Ben yansıttığım kanısındayım. Yüzün Bir Yalnızlıktır Yüzümde adlı kitabımdaki şiirlerin yarısı toplumcu şiirlerdir. Örnekler: Grev Gözcüsü, Kırış, Çankırı, Kent, Çetinkale, Kartal vb...

— Şiirlerinizde sizden önceki kuşaktan etkiler taşıdığınız söylenemez. Bu durum bir kaçınma sonucu mu, yoksa ülkemiz ozanları ilgilendirmedir mi sizi? Hani bu konuda azbuçuk bir kapmacalık geleneği vardır da...

— Bu soruyu cevaplandırmak istemiyorum. Bunu bana değil, eleştirmenlere sorun.

— Öte tasarılarınız?

— Baskıya hazır iki kitabım var: Yalnızlık Mevsim Olur ve Kurşun Yerine Gelecek. Birini Yeditepe'de, birini Güneş'de yayımlamayı düşünüyorum.

★

— Sizi şiir tutkusuna iten nedenleri anımsıyor musunuz ?

— Yanılmıyorsam ilk şiirim 1954 yılında Varlık'ta yayımlandı. O günden beri sürekli olarak yazıyorum.

Beni şiir tutkusuna iten nedenleri kesin olarak anımsıyamıyorum. Çünkü çocukluğundan beri şiiri çok severdim. Annemin şiir defterleri vardı. İlkokula gitmeden o güzelim defterleri yırtıp parçalamışım ben.

Ortaokulda bir şiir yarışmasına katılmıştım. Ülkü Tamer birinciliği, ben ikinciliği kazanmıştım. Bu başarı beni şiir tutkusuna iten nedenlerin başında gelir. Öbür nedenler ise doğa sevgisi, insan sevgisi ve yaşama sevinciydi diyebilirim.

— Sanatçının öz yapısı bir bakıma kolay tanımlanabilir ya; şiirin dışına düşmek zorunda kalsaydınız hangi sanat dalını seçerdiniz? Niye?

— Benim öz yapım şiire yatkın. Ama herhangi bir nedenle şiirin dışına düşseydim, deneme ve eleştirme dallarına kayardım. Çünkü okumayı ve okuduklarımı değerlendirmeyi seviyorum.

— Şiirsel çabanızda - hele son yıllarda - soyuta eğiliminiz var. Bu doğal bir gereksinme mi, yoksa batısal bir özen ya da etkilenme sonucu mu?

— Soyuta bir eğilimim olduğunu sanmıyorum. Yazdığım şiiri herkesin anlamasını istiyorum. Bu yüzden şiir sanatının bu doğal gereksinmesinden belirli ölçüler içinde kaçınmaya çalışıyorum. Ama soyut şiiri sevdiğim bir gerçektir.

— Eldili bilmeseydiniz şiirinizin yine de bu düzeyi tutturabileceği sanısında mısınız? Bir başka deyişle; eldili bilmek bizim gibi yaygınlaşmamış bir yazın dili olan toplumlarda hangi olumlu katkıyı sağlayabilir?

— Yabancı dil bilmeseydim şiirimin yine de bu düzeyi tutturabileceği kanısında-

yım. Çünkü yabancı şairlerden etkilendiğimi sanmıyorum. Yabancı dil bilmek bir yazar için muhakkak ki yararlıdır. Sevdiği yazarların yapıtlarını çevirilerden değil kendi dilinden izleyebileceği için... Yabancı yazarları daha iyi tanıyabilme olanığına sahip olacağı için.

— Dünkü ve bugünkü Türk şiiri üzerine düşüncelerinizi söyler misiniz?

— Kısa bir röportaj çerçevesi içinde dünkü ve bugünkü Türk şiiri üzerine düşüncelerimi açıklamak oldukça güç bir iş. Çünkü kapsamı çok geniş bir konu bu. İzin verirseniz ben düşündüklerimi özetlemeye çalışayım: Sosyalist ülkelerin ya da kapitalist ülkelerin şiirini göz önüne alırsak, bugünkü Türk şiirinin birçok ülkenin şiirinden daha ileri, daha umut verici olduğunu görürüz. Örneğin, çağdaş İngiliz - Amerikan şiirinden daha ileridir Türk şiiri. Cemal Süreya, Papirüs'te yayımladığı bir yazıda Türk şiiriyle Alman şiirini karşılaştırırsak, Türk şiirini daha diri, daha canlı bulacağımızı belirtiyordu. Türk şiirini Bulgar şiiriyle, Macar şiiriyle, Rus şiiriyle karşılaştırırsak, Türk şiirini daha ileri, daha geniş bir yolda bulacağımızı söylüyordu. Ben de aynı kanıdayım.

Son zamanlarda sık sık tekrarlanan bir soru var: Şiirimiz bir duraklama mı geçiriyor deniyor. Ben şiirimizin bir duraklama geçirdiği ya da karanlık bir döneme girdiği kanısında değilim. Son yirmi - otuz yılın Türk şiiri bir bütün olarak ele alırsa, Orhan Veli, Oktay Rifat, Melih Cevdet üçlüsünden bugüne kadar şiirimizin geçirdiği evrim oldukça ilginçtir. Garip akımının öncüleri, şiirlerini kendi çizgilerinde geliştirmişler, ve şiirimizin genel evriminde kendilerine özgü bir yer kaplamışlardır. Onların yanı sıra Fazıl Hüsni Dağlarca, Behçet Necatigil, Sabahattin Kudret Aksal, Salâh Birsel, Necati Cumalı, Ö. F. Toprak, Ceyhan Atuf Kan-su değişik özellikler taşıyan şiir evrenlerini genişletmişlerdir. Ayrı bir çizgiden At-

Eşlerinin Gözüyle: SANATÇILARIMIZ

LEMAN BODUROĞLU'nun Gözüyle Anıl Meriçelli

Durgun, sessiz ve ılık. Kesik kesik söyleşisinde zaşartıcı bir saşduyu.. Yargı sevmiyor ve kumral. Bakışları hep açkıl gibisine. Bizdeyiz. Hiç afacan değil üç delikanlının miniciği.. Birbirlerini etkileyen bir saygı, sevgi, usluk geleneği belki de! "Hatır için" olsa da içemedi cin'i; ne ki, dikiş dikmeyi çok seviyor. Anadolu görmüşlüğün olgunluğuyla nakışlıyor geceyi, Gencecik saçları da yakında tel tel aşaracak gibi.. Suskun güzelliğiyle güleç konuşuyor :

— Nil METEOĞLU —

"Meriçelli"ler

— Yanyana bir yaşam kararınızı eşinizin sanatçı kişiliği etkilemiş midir? Öyküsünü sorsak bu bitişmenin?

— Evlenme kararımızı doğal olarak eşimin sanatçı kişiliği etkilemiştir. 1960 yılında Siirt Kız Enstitüsü'nde müdür olarak çalışıyordum. Eşimle millî eğitim müdürlüğünde tanışmıştık. Belki o gün, o ilk karşılaşmamızda birbirimizden etkilenmiştik. Bundan onbir yıl önce Ankara'da evlendik.

— Sanatçılara nedense hep doğal kişiler ötesi varlık gözüyle bakıla gelmiş tir. Sizce eşinizin bu açıdan tanımlanması?

— Sanatçıların üstün insan olduklarına ya da insan üstü nitelikler taşıdıklarına inanıyorum. Eşimin güç koşullar altında kendi mesleğini sürdürürken, sanat alanında büyük bir çaba göstermesi muhakkak ki olağanüstü bir durumdur.

— Herhangi bir sanat dalına eğiliminiz oldu mu? Ya da çocuklarınızın ne tür bir sanat alanında yeteneklerini geliştirmelerini dilerdiniz?

— Ben biçki - dikiş öğretmeniyim. Mesleğim seviyorum. Bir ara resim yapmayı denedim. İki yıl kadar "tezyini - mesleki" resimler üzerinde çalıştım. Karakalem ve yağlı boya ile resim yapmayı da çok seviyorum. Türk motifleri ile işlenmiş seramik çalışmalarım da oldu.

Biçki ve dikiş konusu çok zamanımı alıyor. Haftada kırk dört saat ders veriyorum. Buna ev sorumluluğum da eklenince, resim merakımı bir yana bırakmam gerekiyor. Heride çocuklarım büyüyünce, daha çok zamanım olacağına inanıyorum. Büyük oğlum şüre, ortanca oğlum da müziğe meraklı. Fazıl Hüsnü de babasının kitaplarını yırtmakla meşgul.

— Eşinizin tüm yönleriyle, genel olarak bir eleştirisini yapabilir misiniz? Ya kınmalarımız neler?

— Aile açısından bakılırsa Anıl'ın iyi özellikleri çoktur. Bu yüzden biraz aşırı bulduğum edebiyat tutkusu, benim için bir yakınma konusu olamaz.

— Meriçelli dostumuz işadamı da. Bu uğraşı sanatını aksatmıyor mu sizce? Salt şiirle geçinebilmek elbet olanaksız; ama, gerçek bir sanatçı bu çapraz dengeyi olumluya nasıl sağlayabilir?

— Anıl gündüzleri sekiz on saat bir deri fabrikasında çalışır. Geçen ay yeni kurulan bir anonim şirkette teknik müdür olarak görev aldı. Günlük çalışması yoğun ve yorucu.

Yazı masasına "günün en yorgun saatlerinde" oturur. Gecelerini, dinlenme ve uyku saatlerini şiir çalışmalarına ekler. Hafta sonlarını, tatillerini, yıllık izinlerini hep edebiyata ayırır. Çalışmaya başlayınca kendisini unuttur, çevresini unuttur. Çok sevdiği çocuklarını bile yanına yaklaştırmaz. Kapıları kapatır ve kendi şiir dünyasına dalar. Hiç kimse ve hiç bir olay onu bu durumdan ayıramaz. Sihatini bozmamak şartıyla bu alanda da aşırı çalışması, onu istediği hedefe ulaştıracaktır.

Kanada Günlüğü'nden

PETER ZIEGER'İN TÜRKÜSÜ

Getirir çağrışmaları derinlerden
Aşka eskiden kapalı yüreğim
Bu mu o esrik delice rüzgâr
Öylesine uzak ki İstanbul

Bir eski türküdür başlar ötelerden
Gecenin bin yönünde yayılan sere serpe
Yakar dudakları öylesine cinsel
Zor tanımladığım iniltiye eklenen
Bilirim uçaklar hep onsuz geçer

Aykırı bir evrendir nereden baksanız
Biler bilincinizi o acı doğrularda
Kimin göreviydi çözümlemek gerçekleri
Kaçırır yüzünü hep gözlerinizden

Ne varsa katlaşır dokunsanız
Kapasam mı kapıları söyleyin
Durdum umutsuzluğum eşliğinde
Hepinize Allahusmarladık

Engin AŞKIN

— Eşinizin şiirlerinden en sevdiğiniz dizeler?

— Eskiden Anıl'ın "Mayıslara Açılan Kapı" adlı kitabındaki şiirleri çok seviyordum. Son zamanlarda "Yüzün Bir Yalnızlıktır Yüzümde"yi daha çok beğeniyordum. En sevdiğim dizeler şunlar :

"Günün en yorgun saatlerinde
Şiir
Gözlerindeki ürperti gibidir"

"Aşka doğgın unutkanlığımız
Çocuklarımızın altın sesinde"

"Gel artık akşamın bu saatlerinde
Denizin sesini dinleyelim birlikte"

"Korkuyla yazılan mısralar
Sessizce kanar yüreğimin ucunda"

"Yeni bir şiir
Yeni bir hüzün demektir"

"Akasyaların altından akan su
Dört mevsimi birden getirir"

"Sularla geldin denizden
Yaz sonu akıyordu üzerinden"

"Denizin değiştiği güzeldir şimdi
Çünkü sarışın bir ülkedir deniz"

— Bir de anı?

— Siirt Kız Enstitüsü, Erkek Sanat Okulu ve Lise'nin katılmasıyla, il çapında büyük bir edebiyat matinesine hazırlanıyorduk. Anıl'ın piyanist arkadaşı İlkey Bilgişin, şiirler okunurken fon müziği olarak "improvisation"lar çalacaktı. Siirt'te sadece orduevinde piyano vardı. İzin aldığımız halde, orduevindeki subaylar piyanonun dışarıya götürülmesini istemiyorlardı. Anıl tekrar kumandanla görüştü. Durumu anlattı. Beş altı arkadaşıyla birlikte piyanoyu taşıdılar. Yağmurlu bir gündü, Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Anıl'ın ve arkadaşlarının o yağmur altında piyanoyu taşımalarının hiç unutamam.

sevgiye yer var mı?

Rıza ZELYUT

Onu düşünüyorum: Radyo-
yu açıyor. Homurdanıyor ken-
di kendine. Şimdi yattı yanın-
daki karyolaya. Eminim kah-
veden geliyordur. Maçakızı
oynamıştır. Yenilmediyse mut-
luluktan ağzı kulaklarına var-
mıştır, Eğer yenilseyse kendi

ÇIPLAK HALKLARLA DİRİLEN

*Sen kan çiçekli bambu dalısın Zila
Bir türküsün, kara adamların yüreğinde umutlu.
Mozambik'te çiğliklerle Yambo.. Özgürlüğe tutku
Yemyeşil yüzünde bir gülüş.. Yigit Afrika!*

Sen kan çiçekli bambu dalısın Zila!

*Ah Laparnalı kadın, kara gül üç güneş batıda
Erdem ve düşsel bir yaşamda birleştikimiz..
Hangi eylemsel koşulla yanmış özgür ateşimiz
Eski gökler süsü Yambo.. Turuncu bayraklarda.*

Sen kan çiçekli bambu dalısın Zila!

*Eşin mi o? Bir stenle boğru delinmiş Matuka,
Tutsak ayakları mosmor, Afrikalarda aç sürüklenen
Ki çağdır bu.. Sonrasız, çıplak halklarla dirilen
Karlı doruklar, Kilimanjoram, sarı tamtamlarla.*

Sen geldin, kan çiçekli bambu dalısın Zila!

Mehmet Akif TUNCAY

SOKRAT'A SUNU

**Kör bıçakların yüzünde umutlar bilenmeye hazır
Boy atan ağaçların dal uçlarında mut, göğe yakın gök
Dört mevsimi bahar olan bir dünyaya uzanır.**

**Yaşamak;
Bir sözcüğün baldıran otuna sarınmış adıdır
Ölmek ölümsüzlerin usunda bizim bilmediğimiz nen
Süzülen baldıran otlarının özünde yaşayan Sokrattır.**

**Özgürlük;
Sözlüklerden öte sonsuza koşan bir yarış atıdır
Çağların sonunda devinimlere gebe doğumsal sancı.
Göğeren gökyüzünün bulutlarındaki rengin adı ne?
Hangi mevsime gebedir umutların o süresiz sancısı
Gözaldatanlarla örülü yaşam çölüne
Saldığın bu athi kimin athısı?**

**Ne zaman senin de tanrın olacak onların tanrısı
Şeytanın kör gözüne ışık hangi gün gelecek
Akrep bacaklarına tutsak yelkovanların o ölümcül sarısı
Evrensel bir olguyla ne zaman yeserecek?**

**Alkış;
Toprağın kolcal damarlarına bir sonrasız akış
Alkışların birikimi dev yataklar üstünde bir deli ırmaktır
İçinde kahkahalarla gülünür, hicrîkîkîlarla ağlanır.**

**Tanrı;
Canların canına ot tıkamış canların tek acısı
Nerede Davud, Musa, Muhammed
Bu nasıl bir yaşam ki, kıyamete dek sürecek
Söyler misiniz lütfen İsa ne zaman dirilecek?**

Celâl UYSAL

çayının parasını verip çıkmış-
tır. Ve kahveci bağırıştır ar-
kasından: Arkadaş, bir daha se-
nin oturduğun masaya kağıt
vermeyeceğim!

Bu adamı gözümün önüne
getirince, atalarımızın may-
mun olduğuna bir türlü i-
nanamıyorum. Çünkü, hiçbir
maymun türünde böyle bencil
bir yaratık yoktur. Yemek y-
yor, homurdanıyor ve uyuyor.
Uykusu sırasında yaptığı tek
iş de, parayla ilgili düş-
görmek. Aman, ne diye anlatıyo-
rum onu bilmem ki? Başınızı
ağrıttığım için bağışlayın beni.

Onu düşünüyorum: Güzel
bir kız. Belki de kadın. Bede-
ni düzgün. Teni kavuniçi. İn-
san onun bu çıplaklığına gıysi
yakıştıramıyor. Bir an için
gıysi takıyorum çıplaklığı ü-
stüne. Hayır, hayır! Hiç ya-
kışmadı. Hemen geri soyuyo-
rum. Bak, böyle daha güzel.
"Ne hoş bir kadın!" diyen
homurtu yükseliyor yanından.
Şaşıyorum. Karyolayı doldu-
ran bencillığe bakıyorum önce.
Sonra karşı duvara... Oraya
yapıştırılmış çıplak, kumral
kadın gülümsüyor. Zaten hep
gülümser tanıdık tanıyalı.

"Gördünüz mü?" diyorum
duvardaki resme. "Bizimkinin
ağzından ilk kez kadın sözcüğü
çıkı. Ne mutlu size."

Karyoladan, homurtu ile ko-
nuşmak arası bazı sesler yük-
seliyor:

"Dikket ettin mi? Bu resim
senin kıza çok benziyor."

"Kime, kime?"

"Hani şu sevgilin var ya, iş-
te ona.."

Güneşte renk atıyor. İyice
kızarıyor. Sonra, yeryüzüne ışık
yerine kan yağmaya başlıyor.
Bir deprem kopuyor kafamın
içinde. Oda sallanıyor. Tavan
çöküyor. Taşlar paramparça e-
diyor beni. Ölüyorum şimdi.
Hücrelerime ayrılmış biçimde
yatmaktayım. Karşımda pis
bir zebani var. Canavar bana
diyor ki: Şu resimdeki çıplak
kadın, senin sevgiline benzi-
yor.

Onu tutup katran kazanına
atıyorum. Bağırmaya başlıyor:

"Dur yahu dur! Ne dedim
de boğazımı sıkıyorsun?"

"Ulan, bir daha onu ağzına
alırsan gebertirim seni."

Atılıp duvardaki kadını ye-
re çalıyorum. İyice eziyorum
topuklarımla: Çok sulu bir
başkaldırı bu.

"Bir daha sevgilime benze-
mezsin sırfıntı! Ona kimse
benzemez."

"Deli mi ne?" diyor homur-
tu. Yorgana bürünüyor arka-
sından.

Onu düşünüyorum: Gök,
mavi mavi kırılıp yeryüzüne
dökülüyor. Benek benek yıl-
dızlar belliyor çevremde, Yor-

gan yüzünün yeşillikleri ara-
sından bir kere akmaya baş-
lıyor. Kuşlar uçuyor kıyısın-
dan, tanımadığım.

Sizler de taniyorsunuzdur dü-
şündüğümü. Nasıl tanımaz-
sınız canımı? Hani şu esmer
güzelî biri var ya. Karacaoğ-
lan türkülerindeki kızlara
benzeyen... İşte onu! Şimdi
tanıdınız değil mi? Eğer da-
ha anımsayamadınızsa bir gün
bu kenttin anayolu üstünde bek-
leyin. Gelen en güzel kız be-
nim düşündüğümdür işte. Bo-
şuna değil düşünmem. Se-
viyorum.

Sevgi mi? Keh, keh! Yuka-
rıda kuşlar gülüyor. Serseriye
bak, diyor birisi. Bir kıza vu-
rulmuş. Bireysel aşkı anlatı-
yor. Ve bir takım avanaklar
okuyor bu sayıklamaları.

Elime bir taş alıyorum. On-
lar çoktan kaçmışlar. Hayır
hayır kaçmamışlar. Yine dal-
dalar. Ama bir çift şahin ola-
rak.

"Zavallı korkak" diyor biri-
si. "Bireysel aşkın egemen si-
nifların bir uyutma aracı ol-
duğünü bilmiyor musun? Aşk
ayakların işidir."

Atılıp yakalıyorum onları.
Demek siz, çağlardır süregelen
bu düşünceleri beğenmiyorsu-
nuz ha? Tutsak edip kargalara
veriyorum.

"Bu yırtıcıları yargılayınız!"

Birisi atılıyor:

"Onlar, baştan yargılandı.
Asılacaklar. Ama iş olsun di-
ye birkaç kez yargılamaya ge-
tirelim. Diğer kuşları uyut-
mak için bu gerekir sanıyorum.
"Bu kez yendiniz bizi." di-
yor tutsaklardan biri." Ama
süreklî değil. Gelecekte, daha
bilinçli ve daha güçlü çıkaca-
ğız karşınıza. Ezeceğiz."

Bu söz bütün kargaları tit-
retiyor. Titreşiyoruz. Buyru-
ğum üzere ağızlarını kapatıyor-
lar tutsaklarım.

Bilmem ki bütün bunları na-
sıl düşünüyorum: Bencil oda
arkadaşımı, Havva Ana'ya
benziyen resmi ve sevgilim..
İşin garibi sizin sevgililerinizi
de düşünüyorum. Örneğin sen.
sizin sevginiz..

O şarkıyı anımsıyorsunuz
değil mi? Bir aşkın bitişi: iş-
te sonbahar: Lunaparkta ça-
yınızı yudumluyordunuz. Kı-
zın saçları iki yandan masa-

Filim⁷¹

SİNEMATEK'İN
AYLIK YAYIN ORGANI
Siraselvilfer No : 65 - Taksim
Filimler ve Özellikleri
konusunda başvuracağınız
tek kaynak

nın üstüne dökülüyor, küçük kıvrımlar yapıyordu. Yüreğinin elleriyle dokunuyor, okşuyordun onları. Ne diyordun kızı? Unuttun mu? Ben unutmamam azgın yüzü sözlerini.

"Güzel bir kızsın. Benden ayrıl, hemen bir başka sevgili bulursun. Peşinde çok gezen var çünkü, Benim aşka ayrıracak zamanım yok. Artık bilinçlendim ve değiştim. Yollarımız ayrılıyor."

Kız ağlıyordu. Kulaklarında bir çınlama: Bir aşkın bitişi;

işte sonbahar... Ve usuna, Kerime Nadir'le bilmem kimin sulugözlü romanları geliyor, kızıyordu.

"Yalan söylüyorsun. Arada başka bir kız var."

"İnan yalan söylemiyorum. Eğer bir kıza seveceksem bu mutlaka sen olursun. Ve sen oldun. Ama artık sevgi alanım değişti. Şu çalışıp da sömürülen, ezilen yoksul insanlar var ya... İşte onları seviyorum."

"İyi ama beni sevdiğini de söyledin eskiden."

"Doğruydum. Seviyordum. Ama bizim ülkemizde kişilerin yüreklerini bireysel aşkla oyalamaları saçmaktır. Bunu yeni anladım ve yüreğimi, sevgimi çalışkan halkoma ayırdım."

Kız ağlıyordu. Sen konuşuyordun durmadan.

"Yüreğim o kadar büyük değil. Hem senin, hem de halkın sevgisini bir arada barındıramaz."

Son sözlerin bunlardı, Garsonu çağırıyor, parayı verip

kalkıyorsun. Bir dönemde ayrılıyorsunuz, Boğazın kupkuru, Göğsünde bir acı. Yürüyorsun..

Şimdi de aynı acı göğsünde. Dağ başında, iki kayanın arasında gözcülük yapıyorsun. Heride arkadaşların uyuyor. Onlara bakınca ay gözlerine doluyor. Acı, sevgiye dönüşüyor. Bir şeyler murıldanıyor: İnsan yüreği çok genişmiş. Orada, hem halkımız hem de sevgililerimiz kolayca yer bulabilirler.

K A O S

*Ağacın doruğunda balık yuvası
ve bir hoşgeldinli plân
kurulmuştur.*

*Heride yellenmiş az kuru pazar sabahı
tembeldir. Yorgunluğa durur
keçi boynuzunda çingiraklı yılan
ve uyumak suçtur.*

*Diyelim
suyu bulut içer
bulut gecenin gözüne kaçır
geceyi vuran kim?*

*Karnı üç noktalsim
verenlidir
ciğerleri - beş para etmez -
güneşi özlemiştir.*

*Ve toprağın
ve gerçeğin ırzına geçmiştir
yalan.*

Gül - kan - güvercin - kurşun - ozan...

*Organdı hücreydi cayar yaşamaktan
çürür beden
bir yorgun tanrıdır sonsuza giden.*

Mahir Ersin GERMEÇ

★

e v r i m

*zaman güleçliğinde duruldu
bakındı taşlara taştan olanlar
gözlerde bir günce okunmayan
okundukça yürekte seslenişe bitişme*

*beyaza çekilen hepçil özgürlük
kendince yürüyen adım boyu kadana
kuramında devirmek kökleşmiş kayaları
kayalar dalgalara kuru*

*t o k
ölçüm bahımlar eklenik dağarcıya
— taze balık tazeece
gel — git işleksiz vurulara*

*erişilmek çığlıklara içerik
çabık kaltak bezginliğinde kesik yıllar
uyarılmak gelimsiz
kuru sert düzgün
ardısıra öykünmek ağalara
ulam ulam*

*loda da çürüyen betim
saklar bireye yıllar
yıllara eklenir
eklenmeden
kuramında devirir kökleşmiş kayaları*

ertuğrul oğuz

İ S İ M S İ Z

*nasıl uzanmışım katına mavi göğün
vişne bahçelerinde uyuyan çocuklar gibi
has duru sızcık bir şiiri dinliyorum
dün toprak bu kez topraktan öte*

*kim o yıldızları sunan ince kadehle
bu şavk neden yanıyor içimden gibi
bir güzel dua mıdır kırgın gövdem
ya bu ak kanatlı düş sisler içinden*

*sevinçli bir dağlık güzelliği
bilkin bir aynayım kırık hiç gibi
birden uçurtmalar kalkıyor elimden
birden kara doruklarda muştı tanrı*

*nasıl uzanmışım katına mavi göğün
mor küheylân bir şiiri dinliyorum
dün toprak bu kez topraktan öte*

ÖMER AŞICI

★

B İ R G Ü N

*konuşmaya başladı oğlum
ağaçlarla bulutlarla kuşlarla
o söylüyor
ben yazıyorum*

*yorgun uzanıyorum
çimenlerine gözlerinin
duduru sularına değişiyor dudaklarım
bütün fidanlarımı suluyorum umutla
yeşerir birgün
kavrulmuş topraklarım*

metin beşer

★

G Ü N E Y ' D E B A H A R

*Güney'e bahar geldi sevdiğim
Doğa duygularınca cömert, ellerince ılık
Yağmurlar sicim sicim
Yağmurlar kahrından soluk
Yokluğunla öyle tutsak ki evren
Güller mevsimlerce tomurcuk.*

*Güney'e bahar geldi sevdiğim
Yeni sevilir ekiliyor toprağa
Yaprakların boynu bükük
Renkler paramparça
Renkler baharda bile soluk*

*Güney'e bahar geldi sevdiğim
Topraktan fışkırıyor sensizlik.*

Aysın Uğur KEZER

(Basın : 60620)

(Güney : 164)

İSTİK MİSTİK MİS
TİK MİSTİK MİS
TİK MİSTİK MİS
MİSTİK MİS
SİSTİK MİS
İSTİK MİS
MİSTİK MİS
TİK MİSTİK MİS
MİSTİK MİS

**MİSTİK
SİNEMASI**

BEŞİKTAŞ Tel: 46 15 14

6 Aralık Pazartesi :
1) Sevgilimin Oyunu
2) Düşman Yuvası

13 Aralık Pazartesi :
Yılan Ruhlu Kadın

20 Aralık Pazartesi :
Kolsuz Kahraman

27 Aralık Pazartesi :
Kaderin Tokadı

Güney : 165

GİRİŞ

Sait Faik'ten, Orhan Veli'ye, Behçet Necatigil'den, Cahit Külebi'ye kadar tüm sanatçılara bakılarak işe girilen, gerçekte kaçkavallıktan başka bir şey olmayan, sorumluluk duygusundan yoksun üç-beş sıvri sakallı arkadaş, "Merhaba!" Bu öztanıtm'ımı okumadan atlayacağımı bildiğim için ve de yalnız senin için yazdım. Sen antolojilerden, sütunlara kadar herşeyi, atyarışı programı doldurur gibi toto kâğıdına işer gibi parseller, kendince kadrolar yapar, ve de yalnızca "Ağaya kurşun sıkan" mısraları alırsın. Düşünmezsün ki, yakın bir gelecekte bu garip memleketin de yüzü gülecek, ağalık müessesesi kalmıyacaktır. O zaman, ağasız siltlerin de yeri olduğunu anlayacaksın. Fakat bu arada doğrayıp, doğrayıp attığın sanatçıları nerede bulacağını? Aziz arkadaşımız, haysiyetli ve efendi sanatçı Atif Özbilen de bu yazıyı yayınlatabilirse, kimbilir ne kadar küfür yiyecektir. Evet bunu, gönlünce tarafsız kalmaya çalışmış, 1946-1953 yılları arasında "Seçilmiş Hikâyeler" ve "Yeditepe" dergisinde devamlı kritikler, hikâyeler yayınladığı, aynı yıllarda hem yazdığı hem de Sekreterliğini yaptığı "Kaynak" Dergisi yüzünden Yedeksubaylık devresini çavuş çıkma endişesi içinde yitirmiş bir sanatçı olarak bilhassa yazıyorum ve diyorum ki, "Ben ne solcuyum, ne sağcı, sanatçıyım sanatçı."

HİKÂYEM BAŞLAR BİTLİS'DE

Yıl 1927. Bitlis'de, Dideban dağlarına karşı, Satı kadının taştan yapılmış evinde, Seyyar Jandarma Alayının Bölük Kumandanı Mülâzım-ı Sani Nurettin Efendinin oğlu olarak ve de âsi bir kürt olarak Doktor Kâmil İdil ile pas içinde kullanılmayacak haldeki lâvta aletine isyan ederek ölümle kalım arasında dünyaya geliyoruz. Annem Kadıköylü Hayriye Hanım, sekiz ay kapalı kalan

AYHAN HÜNALP'ın Gözüyle AYHAN HÜNALP

yollardaki kar eriyince, "ne istersin" diyen babama, "Bir dilim beyaz ekmek!" diyor. Babam ve arkadaşları, Türkoğlu çevresinde birleşerek, çevredeki kaçı-göçü kaldırarak Resat Nuri'nin bütün piyeslerini sahneye uyguluyorlar. Şeyh Sait isyanları. Kesilen kuşatılan Jandarmalar, Soyulan Devlet memurları. Bir ara babam Kadıköylü Hayriye Hanıma, "Biz askeriz, ne oluruz bilinmez. Oğlumla seni İstanbul'a yollayayım" diyor. Plâstiras zindanında Yunanlılar tarafından kurşuna dizilen Süvari Miralayı Sevlî Efendinin kızı olan annem yirmibir yaşında bir İstanbul ka-

dını, "Ne olursak beraber" diyor. Ordugâhlarda sabahladığımız geceler arasında Cumhuriyet doğuya yerleşiyor. Babalarımız kürtlere "Sen Türksün" der ve çok iyi muamele ederek onları kazanırlardı. Şimdilerde, İstanbullu Ahmetler gezmeğe, Kürt Mehmet de nöbete uygulandığından, dünyanın en mert insanı olan bu gurubu temelden kaybetmiş bulunuyoruz. Bu da böyle biline!

GEBZE İLÇESİ, YIL 1933

Babam, Gebze İlçesinin Jandarma Kumandanı. Yobazın en bol olduğu yerde, "Çalışmak da iba-

dettiler" diye işe giriyor. Bir Hidrellez günü, o zaman üç kurusa satılan bir kuzuyu bana hediye veren bir Astsubayını üç gün hapis ediyor, bir tek itfaiyesi olmayan kasabayı yakarlar diye, fenerli uçurtma uçuran çocuklardan, karakollara gidince vazife dönüşü rakı için bütün askerler falakadan geçiyor ve de üç ayda ilçede tek olay kalmıyor. Ben böyle bir babanın disiplini ve vazife şuru içinde yetiştim. Birinci sınıfta sarı saçlı Müzeyyen Öğretmeni seviyorum. Bir dediğini iki etmiyorum, Müzeyyen Öğretmen Atatürk'ün öğretmenlerindedir. Bir odasında buzağlarının yaşadığı evinde bize alfabe belletiyor. Babam ilçenin bütün köylerine her bayram gidiyor, oradaki gariban öğretmenlere mütevazî bütçesiyle aldığı küçük şeker kutuları götürerek, halkda da "Devlet Öğretmenin yanında" diyor. Şimdilerdekiğinlerin tersine "Dövmeye kalkarsanız, evini taşlarsanız dumanınızı çıkartırım" demek istiyor. Ne hak yiyor, ne hak yedirtiyor. Sonuç, oradan da ayrılırken, öbür ilçelerde olduğu gibi yaşlılar "Kumandan gidiyor" diye ağlıyor.

YARALI KUŞLAR SİGİNAĞI

Arandığını söylediler kapılar duvarlar masalar
Üçüncü kez aramış O martı aklığıyla
Akdeniz palmyeler ilçesinden bir çağrı
En dirlitici sestyle sigara gibi ağzında dudakları
Gelebilir misin diye söylüyor
Hayır diyorum gideceğim oysa yükümlüyüm
Evet desem gelmiyeceğimi bekliyor.

Gözlerin yollara kapılanmıştı katran köpüğü
O'nu çirkînleştiriyordum
Yazılmamış romanlar oynanmamış oyunlarca
Bir mayın tarlasıydı gönlüm yasak bölge
Damarlarımdaki darağacında gelişiyordu delişmenlikler
Gelse kararlıydım silmece ölebilirdi.

Gelmedi arayan O değildi sanki kopyasıydı
Kendimi aldatmanın içlisydım aldatıyordum
Sancılar yenileniyordu kesik saçlarımda
Yalnızlığımı yalanlıyor içkileniyordum.

Ölmezlik suları kurtaramazdı beni bu beklemek mikroplarından
Bir peruk gibi başına geçirdiği yalanlarla O belki
Hangi iklim koşullarını sevdiğimden haberi
Uyandırmadılar çok sınırlıymış geceleyin
Görkemli bir Van Gogh deliliği yaşıyordum
Kaşlarını kadar kendiyledim.

Hoslandığını sezinlesem hangi konularsa o konulara değtinsen
Nelerden korktuğunu anlasam
Uzak büyümesen bir dantel ağacı gibi bana
Şimdi yarım yamalakşam sen kaçtıyorsun diyor
Beynim yaralı kuşlar sığınağı
Sen yangın yaşantılara gebesindir.

Şimdi terkedilmişliğin kan revan usancında
Sahici bir deniz gelinisin tıpkı
Bir acımsı bir bağırıtılı gülmedesin
Batak gecelerin abanoz uyanıklığında
Yalanlar krizindedin.

Hâlâ seni unutmadım bütün zamanları ekliyerek bu sözcüğe
Satır satır çeşitliyorum seni
Çirkli bulduğum tarafların geliyor aklıma
Güneşin bir kökte yeşermesine eşitliyorum seni
Örneğin portakal soyuşun Selçuk'lu gül
Beni suçlama geriletme bu yerindeliği
Gel de karanlığımıza ö p ü l .

M. Sami AŞAR

kuytu
FERİHA AKTAN

ŞİİRLER

10 Lira

Desenler :
Metin Eloğlu

GÜNEY YAYINLARI : 4

FERZAN GÜREL

kara
tutku

— Öyküler —

750 Kır.

Desenler :
Metin Eloğlu

GÜNEY YAYINLARI : 5

İLK FAKİRLİĞİMİZ MEYVE YERİNE HIYAR YIYIŞIMIZ

Yıl 1936, Sıslı'da bir apartmanın bodrumundan insanların ayağını seyrediyordum. Hep zengin çocukları ile kapıcı çocukları arasında okuyordum. O zamanlar ordu, şimdikiilerdeki gibi altın devrini yaşamazdı. Babamın aldığı 92 liranın 30 lirasını kiraya verince, erkenden elektriği söndürüp karanlıkta otururduk da, annem gene, "Elektriğe çok para veriyoruz" diye üzülürdü. Bir yere giderken ikinci mevki yeşil tranvaya Subayların binmesi yasak olduğundan, annemle biz yeşile, babam kırmızıya binerdi ve de meyve yerine hıyar yerdik. Böylece tranvaydan iki kuruş meyveden de dört kuruş arttırmış olurduk. Kibrit kutuları ile sigara paketlerinden başka oyuncuğım olmadı. Haftada bir dondurma yerdik. Ayda bir de sinemaya gidemedik.

ATATÜRK ÖLÜYOR

Bozbulanık akardı Sakarya. Bozbulanık bir pelerinle, söförün yanına oturduğum arabasında geçerken, annemin elinden fırlayıp arabanın altına atılması gelmişti. Biz Atatürk'ü böylesine sevmistik. Ben Mimar Kemâl İkoğunun beşinci sınıftayken öldü. O gece Ankara'nın sokakları hep karanlıktı. Türkiye batacak gibi gelmişti. Göğüsüklerimiz beyaz yakalarımıza bile takamaz olmuştu.

ANKARA İHLAMUR KOKARDI, İĞDE KOKARDI

O yılların Ankara'sı bir büyük şirdi. Gececeği doğal bir parfümüdü. Biblo gibi tertemiz bir şehirdi. Herkes birbirini severdi. Okul bahçesindeki iki ağacın arasında en kral kırtarışlarını, plânjonlarını yapardım. Yazları dedemin memleketi olan Kastamonu'nun Taşköprü ilçesine gider bol bol et yerdik, meyve yerdik. Buralarda, konaklarda kalıp, insanların

hadı bir yeniden doğuş

buğu tutmaz gözlerim nasıl yorgun sancılı
işte öyle yıldızlı bir gökyüzü bozgunu kentın saçaklarında
uyaksız yâni başkaldırmış dizeler gibi uzanmış vezinsiz tirenler
bir alıp başımı gitmek duygusuyla sarar her yanımı
ya da getirir geç kalmış bir çocuk uyanışındaki tedirginliği
bir daha üşürken karanlık ortaçağ sokaklarında

büyük göçler başlayacak diyorsun o süre elbet gideceğiz
büyük davulların coşkusu saracak içimizi
hadı en duyarlı yüreğini al artık avuçlarına
durup durup her yol ağzında bir daha sevişeceğiz
en insan yanımızı bir kına gibi yakarken kösnünün saçlarına

gel gör ki boynumuza asılmış bir yanlış yargı küçük hesaplar
dev bir ışıldak korkunun gözbebekleri ve biz tutsağız
ağrıyan yanlarımız alkol uyuşmasından bıkılmış usanmış
ufu ormanlarda balta sallamak duygusu hiç uyanmamış
hep olursuzluk kesmiş yollarımızı sürgit kaçacağız
hadı bir yeniden doğuş hadı en korkusuz şiirlerle kuşanmış

aydın yal kut

kafalarını seyredirdim. Ayak seyretmekten bıkıştım. Rahmetli Nurullah Ataç'ın, Ulus'a Varlık'tan aktardığı: "Bir kasabam vardı eskiden - Sarı sularına - Yeşil gölgeler düşen - Sarı sularında - Beyaz ördekler yüzen Bir ırmak geçirdi içinden - Bir kasabam vardı eskiden - Başına yemişler düşerdi ağaçlarından - Çimenlerine gömülürdü ayakların - Çınarlarında adım - Göklerinde uçurtmalarım vardı - Kasabam, Irmak ve bütün anlattıklarım - Duruyor yerli yerinde - Yalnız kaybettiğim bir şey var - Boşalan ellerimde" şiirim o günlerimi verir.

Sonra, babam Maltepe Piyade Atış Okuluna tayin edilince, Pendige taşındık. Lodos köpüklerinin bahçesinde parçalandığı bir yalı, ailece mehtabı parsellediğimiz bir tarça, aylığı onyeddi liraya bizim olanca sevinçten deliye döndük. Beş kuruşa bir tepsisi canlı balığı alır günlerce yerdik. Yanaklarına renk geldi. Hergün bir tahtayı yontup gemi yaparak denize indirmekten dünyanın en büyük armatörü olmuştum. "Hep korsan masalları, deniz şarkıları dinledim. - Küpeşterleri parçalanmış teknelerde seren direklerinde - Bütün yıldızlar benimdi çocukluğumda" bu dönemin anılarıdır. Helâl olsun!

HASAN ALI YÜCEL'E İNANCIMIZ : İLKİN CAN YÜCEL SAÇINI KESİYOR

Ver elini "Ankara Erkek Lisesi". Orhan Veli Kanık'ın taş mektebi. Şimdi yerine "Hacettepe Hastanesi" yapıldı. Oradan Sıhhiyede, ki "Atatürk Lisesi"ne taşınıyoruz. Fevziye Abdullah Tansel, Nurullah Ataç, Cevdet Kudret Solok, Süleyman Toros, Safiye Hatay, Adnan Cemgil gibi hocaların en kralarına rastlıyoruz. Eğitim yönünden gerçekten biz çok şanslı bir nesilmişik. Bugünün koşulları içinde, günümüz kuşaklarına ve

öğretmenlerine korkuyla, tiksintiyle bakıyorum. O yıllar, her öğretmen bir otoriteydi. Osmanlı tarihinin çöküşü devrini anlatırken ağlayan bir Enver Koray'ımız, Remziye Baturbaygil'imiz vardı ki, dinlerken teneffüse çıkmazdık. Birgün bahçeye topladılar. Hasan Ali Yücel geldi dediler. O zamanlarda saç kesme zorluğu çıkmış ve bazılarımız kızlara fiyakalarımız bozulur diye bu işe dudak büküştük. Rahmetli Yücel küçük ve özlü bir konuşma ile, ağabeyce bize fazla saçın pislik olduğunu anlatmış ve onucusu sınıf öğrencisi olan oğlu Can Yücel'i göstererek, "İste bakın önce oğlumun saçını kestirdim" demmişti. Bu güzel ve efendice jesti, o zamanki çocuk yüreğimiz bile değerlendirebilirdi. Ertesi gün koca Lisede saç uzun tek öğrenci kalmamıştı.

YAZARLIK BAŞLIYOR

Öğretmenimiz Fevziye Abdullah Tansel çok kıymetli bir edebiyat tarihçisi, aynı zamanda kelimenin tam anlamıyla bir öğretmendi. Kompozisyon dersinin onun kadar iyi öğrenen bir ikinci hoca düşünmezdim. Günümüzün iyi oyun yazarlarından Turgut Özakman da onun öğrencisiydi. Birgün bana, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın külliyyatını, o küçükük bütçesi ile hediye ediverdi. Sonra, Halit Ziya Uşaklıgil bütün haşmetiyle geldi. Kim ne derse desin, Halit Ziya Türk romanının temel taşıdır. Bugünün nesli onun "Kırık Hayatlar"ını, "Aşk-ı Memnu"sunu mutlaka bilmelidir. "Mavi ve Siyah" ona yalnızca bir giriştir. Bu yıllar on kuruşa tahrir, yirmibeş kuruşa aşk mektubu ve de ikiyüzelli kuruşa Bilmece Mecmuasına çocuk hikâyeleri yazdığımız zamanlardır. İlk şiirimiz Yarımay'da 1943'de, ilk hikâyemiz aynı yıl Ahmet Muhip Dranas'ın "Çocuk" Mecmuasında çıkıyor. Radyofonik

Plyeslerimiz de "Vatan Fedaileri", "Çalışan Kazanı" adları ile bu yıllarda Ankara Radyosunda Çocuk Saatinin aradabir tekralanan programları oluyor. Aynı zamanda aktörlüğe de Neriman Hızır'ın "Ayşe Ablâ"nın yardım ve tesvikiyle bu yıllarda buluşuyorum. Her piyesteki rolümüz için Devlet babadan 417 kuruş alıyorum. Beş hafta olan aylarda elime geçen 20 lira 85 kuruşluk gelir o zamanlar 13 yıl 75 liraya yüzbaşılık, 8 yıl 98 liraya binbaşılık yapan babamın bütçeciğine katılınca ayda on lira taksitle bir radyo alabiliyoruz. Hiç unutmam on ay sonra radyonun taksidi bitince annemle babam sevinçten ağlamışlardı. Yıllar sonra ben de ev, bark sahibi olunca, mobilyamızın taksidi bitince karımla birlikte ağlamıştık. Kendimizi aldatmıyalım, kubbede değişen pek fazla bir şey yok. Yeni cami de yapıldığı zaman yenilmiş!

Sonra, dünyanın en güzel çocuk programlarını hazırlayan, Kolombia Üniversitesinden birincilik ünvanı ile pedagoji diploması alan o en cici Ablaya, bizim ne yapsak hakkını ödeyemeyeceğimiz kadına, dokuz yıllık hizmetine mükâfat olarak radyo ile Rusya'ya işaret veriyorlarmış diye; otuz lira alarak, zaman, zaman da sırf zevk için parasız yaptığı işinden atarak teşekkür ettiler. Tam beş yıl onunla çalıştık. Yıldız Kenfer'den, Handan Uran'a, Meral Güzen-dor'dan, Yaşar Güvenir'e Fikret Otyam'a, Selçuk Uraz'a kadar bir çok sanatçı onun sanat okulundan yetistti. Şimdiki çocuk programlarının yavanlığına baktıkça onun Ansiklopedi Britanikleri karıştırarak program hazırlamasının gerçekten enayillik olduğunu daha iyi anlıyorum.

KIBRIS TÜRKÜR, TÜRK KALACAKTIR

Annemle babamın zoru ile Lise bitiminden sonra Hukuk Fakültesine gidiyorum. Roma Hukukuna bir sémestr dayanabiliyorum. Eve haber vermeden kaydımı sil-dirip Dii Tarih Fakültesi Türkoloji

METİN
E LOĞLU

DİZİN

— Şiirler —

10 Lira

Resimler : Ara Güler
Desenler : Orhan Peker

GÜNEY YAYINLARI : 6

CAHİT
İRGAT

YAŞADIM

— Şiirler —

10 Lira

Kendi desenleri,
A. Bezirci'nin incelemeyle

Yakında Çıkıyor

GÜNEY YAYINLARI : 7

Enstitüsüne naklediyorum. Bu arada Cebeçi çayırında "Kıbrıs Türktür, Türk Kalacaktır" diye bağırınların arasına katılıyorum. Bir kamyon üstünde konuşma sıramı beklerken, "Sen önce konuşacaksın, ben önce konuşacağım" diye birbirlerini yere atanları görünce kaçıyorum o meydana. İlk şarapçada iki avuç leblebi ile bir sişe güm. Benim hayatında hep böyle olmuştur. Çi sim gelince el yıkayacak yer soramam, "Nereye işenir" derim. Utanıp sıkılacağı yerde yemeğe kalmam. Kalmam da doyanam kadar, ya da bulduğunca yerim. Fakat bizim toplum budur, değiştiremezsin. Ve de yadırganırsın, ilçelere bak, Savaş ile Hakim, Yargıç ile Kaymakam kanlıbağlıdır. Birbirlerini dövdürmek için adam ararlar. Müttegallibe öyle değildir ama, bir davayı fazla olan, bir davayı az olandan saygı bekler. Ozet: It itin etini yemez.

ANNEM BAŞINI DÖVÜYÖR

En sonunda Hukuk Fakültesinin imtihan sonuçlarını bekleyen anneme, Edebiyat Fakültesinden bir sömestr atladığımı söyleyin, annem kelimenin tam anlamıyla başını dövmeğe, "Ben edebiyatçı annesi mi olacağım" demeye başladı. Bu biraz da onun bir Topçukolağasının konağından, üç evlâtlıklı bir evden gelin geldiği kocakapısında çektiği maddî sıkıntılarını ürkünüsüydü. Ben de onu memnun etmek için gazeteci oldum! "Abdülhak Hamid büyük sairdir!" demek için öğretmen olmamıştım. Gerçekten o yıllarda bunu kabul etmeyenler bir müfettiş raporu ile vekâlet emrine alırdı. Benim için o yıllarda **Tevfik Fikret'ten, Orhan Veli'den** başka sair yoktu. Ankara sokaklarında tanışmaya cesaret edemediğim **Orhan Veli'nin** arkasından, kirlî trençkotunun bir parçası gibi yürür dururdum. Babamın efendiliği, dürüstlüğü, annemin fedakârlıkları beni küçük yaştan itibaren kendimi kurtarmağa, eve yük olmamağa itmişti, en azından harçlığını çıkarmasını bilmişim.

ASIM
BEZİRCİ

METİN ELOĞLU

İnceleme
Antoloji

10 Lira

GÜNEY YAYINLARI : 8

Kış Kaygıları

puslu aydınlığı yansır gece çıplak tepelerin
kasınılar hep böyle durgun hep böyle derin

bir ağuyu devşirmiş gibi sürüngen gövdesinde
o hangi yeşilistan öyle solumasız ıslak serin

ey gümbatımlı ay ey uzay kolcusu
üstünde işyorsun nice unutulmuş kentlerin

bir uzatmalı aşktır belki usumda kalmış
ya da fişekliğinde bir kursun soluk yüzlü askerlerin

geçip gidiyorsun bilinmedik bir zaman içre
yaztında geleceğe kalmış som mermerlerin

Siyami ÖZEL

dir. Bir ara "Kaynak" Dergisinin bayiliğini bile yapmış, bu arada "Edebiyat Dünyası", "Yaz" gibi dergilerin bedava yazarlığının yanı sıra şarap paramı kazandıran bayiliğini de yapmıştıdır. Tatillerde Noter yanlarında kâtiplikler, sular idaresinde puvantörlük yaparak artırdığım paralarla babama kol saati, anneme manto almıştıdır.

BİSİKLETLİ ZAMPIK

Bir ara, babam Jandarma Subay Okulunda "Seferberlik" öğretmenliğini ek görev alınca, mesleki Jandarma Dergisinde makaleler de yazmağa başlayınca maddî durumumuz birazcuk düzeldi. Kırkbeş liraya alınan NSU marka bisikletim, bütün Anakara'yı Esat Bağlarından, Ayaş Dağlarına kadar benim yapıverdi. Port pajağında o yıllara göre büyük zampanlık sayılacak maceraları yaşamaya başladı. Yazları eniştemin Kuzguncuk'taki evine geliyor, Boğaziçi tepelerinden Rumundan, Musevisine kadar bir yığın kıza katırtıncakları topluyor, altı kurusa bindiğim vapurla imediğim Boğaziçi iskelesi bırakmıyordum. **İstanbul Ekspres**e yaptığım röportajlar, Ankara'da **Akşam Haberlerine** yazdığım hikâyeler de harçlığımı yeterince çıkartıyordu. Bir yandan da, "Yeditepe, Varlık, İstanbul, Yedigün, Fikirler, Çikü, Yenilik" gibi dergilerde onsekiz-yirmidört görüntülerine devam ediyordum.

EDEBİYAT FAKÜLTESİNDEKİ ÇEVRE VE TOPLUMCU ŞİRLER

1940-1953 yılları arası Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesinde Modern Edebiyat Öğretmenimiz Profesör Kenan Akçüz'ün dersleri ve anlayışı dışında tamamı klasik edebiyat ve başlangıçtan bu yana Türk dilinin teorileri, lengüistikleri ile yitirildi. Varlık Dergisini okuyan iki öğrenci ile adını duyan 5 talebenin di-

sında günümüz sanatının kapısından içeri girmediği bir kışla düzeni içinde geçti. Bu yüzden esasen bulamış olduğum gazetecilik benim için herşey oldu. Fakültenin diploması ise Antalya yayıhlarında bir yürükten aldığım kıl torbanın içinde durmakta.

Günümüzün şiiri konulu münazaralar yapıyorum. Ben Orhan Veli'ye sair demeyenlere karşı olarak dinleyicinin yarısı polis olan gurubun karşısında "Neler Yapmadık şu vatan için" derken, tehdit anlamında parmaklar görüyorum. 1948'lerden bu yana biz de toplumcuyduk. İşte örnekler : "Kafa kâğıdında mı yazıyor - Alında damgan mı var - Niçin - Niçin herkes sana çingene diyor - Seni hakir - Seni hor görüyor"

"Siz ki bir odada yatıp-kalkan, Günde üç öğün yemeği unutanlar - Yeni çıkan sarkılar satan çocuklar için - Heybelinin basilleri - Kara caahmet'in servileri vardır - Ve Çinde pirinç tarlalarında su içinde çalşanlar vardır - Bu yandan çarkılar dünyasında"

"Sen romans çalmayacaktın - ben aşk şiiri yazmayacaktım - Acılarından bahsedecaktik insanların acularından - Dullara koca, yetimlere baba bulacaktık - Hastalara şifa - Anbarlara buğday olacaktık - Ve silcecektik kaderi kara tahtadan - Üçbilinmeyenli bir denklem gibi"

"Su evdeki veremli bir yatak için sıra beklerken öldü - Devir gene o devir - Dübürleklerin elinde bir değirmen gibi dönmede"

"Ve nerede dalgalara bıraktığım çiçekler - Boyumdan küçük rüyaların - Ekmekek kavgasına düşmüş insanlarını"

"İpek yüklü kervanlar geçerci rüyalarından - Oysa ki kemik yalardı aradabilir - Sına çöllerinde bir bedevi vardı"

"Mintan yırtık, pantol delik, çarık partal - Dünyaya salan böyle salmış onları - Kimisi yol ameleli, taş kırıcısı - Kimisi çukur kazıncısı, toprak taşıyıcısı"

"Ve karışım köpükler gibi okyanus dalgalarına - Fatma yerine şiir okuyun bana"

"Güneşe karşı dikilir delik p - buçlu ayaklar - Yalnızların isyanını ayaklar haykırır"

"Meydan okumalım Tanrılara - Ufuklar benimdir, tahtalar sizin olsun"

"Azınlık mutlu-Coğunluk mutsuz - Katik umutsuz"

"Sen Lorkesin - Gözlerin varta yok arası - Kaderin körolası"

"Deryalar ortasında bir liman var gemi uğramaz - Ve bir köy var Anadolu'da tren durmaz"

"Tanrı görse ürker yalnızlığından"

ANILARIM

1960 yılında Aziz Nesin'den sonra Gazeteciler Cemiyetinin yarışmasında "Tanrıyı Dolandıran Dindarlar" ikramla ikincilik aldım. İstanbul Radyosuna hazırladığım 23 adet Türk Yazarlarından Örnekler programlarının arasında Salt Fıkı' 1961 yılında zorlukla kabul ettirilmişim. 1953 yılında Yeni İstanbul Gazetesinde 43 gün tefrika edilen "Küçük İstasyonlar" romanımı güç belâ 150 lira verişleri. 1969 yılında gazetecilikte 25 yılım tamamlandınca, Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı tarafından "Basın Şeref Kartı" ile taltif edilmişim. "Institut Für Auslandsbeziehung" adındaki Almanca kitabın içinde adıma ve Vapur düdüklü romanımdan söz edilmişini görmem, Menderes'in 1959 yılında Seyhan regülâtöründe bir yanlış üzerine, Süleyman Demirel'e, "Atıyorsun Süleyman" demesi, Albay Talât Aydemir'in General Faruk Güventürk'den bana bahsederken, "Kalles adamdır" deyişi, Sonra Rauf Orbay, "Önce etni öperler, sonra da o eli usurlar" diyor. 1956 yılında Tercüman Gazetesindeyken, Gür Denizaltısı ile 70 metreye dalışımın. Ve böylece devam eder. Sanatçımızın bütün anıları yazılabilir vardır, zaten. Ben aklıma gelen bir iki olayı, ya da hatırayı sıraladım.

Sonuç : İlk fakirliğimiz, meyve yerine hıyar yemişliğimizdir.

BERTOLT
BRECHT

HALKIN EKMEĞİ

— Şiirler —

İnceleme / Antoloji

Çevirenler :
A. KADIR — A. BEZİRCİ

TÜRKİYE GARANTI BANKASI A.Ş.

KURULUŞU: 1946

Sermaye ve ihtiyatları yekünü :
80.000.000. — lira

YURT İÇİNDE 164 ŞUBE
TASARRUF MEVDUATINDA HARBIYE VE
FENERBAHÇE'DE TAM KONFORLU APART-
MAN DAİRELERİ VE ZENGİN PARA
İKRAMİYELERİ

GARANTI BANKASI

Güney : 166

damlıya
damlıya
gözü

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyetidir

Güney : 167

YEDİTEPE DERGISİNE
ABONE OLUNUZ . ABONE BULUNUZ
P. K. 77 — İstanbul

Güzellik banyonuz için

kullanınız

*Puro, sizi daha genç,
daha güzel gösterir...
Puro, cildinize,
hayranlık yaratan
bir cazibe verir.*

Bol köpüklü - Neftis kokulu

PURO

SİZİN ÖZ MALINIZDIR

Güney : 168

Yeni Ajans : 3640

bütün tasarruflarınız için

HER YERDE HER ZAMAN
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ZİRAAT BANKASI

Basın : 60059 - A 30178

Güney : 169

Bir Ozanın Getirdiği :

Gökağrı

Kenan ERCAN

Okuduğum ilk betiği bu, çok ötelere güçle yönelen ozanın. *Gökağrı* (1). Oysa, *Asya Baharı* (1950) ve *Değişim* (1967) adlı iki betiği daha var Uğurlu'nun.

Ozanın son şiirlerini kapsayan *Gökağrı*'nın kapak deseni Metin Eloğlu'ndan. Sayısı 46 olan şiirler pırl pırl bir baskı içinde sunulmuş okura. TRT 1970 tek şiirde başarı ödülü alan Anadolu Acısı da yer alıyor yapıtta.

"Şiirden daha ilginç bir olayı, şiir adına anımsamıyorum" (2) diyen Halim Uğurlu, kimseden etkilenmeyen bir ortamda sürdürüyor sesini. Bilinçli bir sözcük işçiliği ve kendine özgü deyiş biçimi var. Bunun yanı sıra uyakların birbirini rahatça buluşu ve uzunca dize kurmaktaki ustalığı gözden kaçmıyor ozanın.

Anadolu'dan esintilerin buram buram koktuğu yapıtta, Uğurlu'nun kişiliğinin etkisi büyük. O, tam bir Anadolu çocuğudur çünkü. Daima horlanan bir bölgenin direnen erkek sesidir o.

*Anlarsam ben şimdi anlarım güneşin kaç bölündüğünü
Suyun kaç kaba aktarıldığını yalnız bir gecede
İnsan bir renkse görür zamanla örtüldüğünü
Ama durmaz çalkantısı alevli bir düşüncede*

Kıraç bir toprağın mutsuz insanları, giderek küçük şeylerden büyük hazlar almasını öğrenmişlerdir. Örneğin tüm sevinçlerini bir dalın yeşermesine bağlıyacak kadar.

*İzidir büyüten bozkarı yalnızlığını
Uzar ömrü sevincin bir dal yeşermesinde*

Ozan, işte bu acıyı sürekli duymuştur yüreğinde. Hem de kaç kez.

*Ey dönüp dönüp geri gelen ve bende konaklayan masal
(ANADOLU ACISI)*

Bu çizgide sürdürdüğü şiirlerinden Zamanda Anadolu İnsanı'nı da anmadan geçemeyiz. Uğurlu'nun ağız, sanki bu yerlerin acılar püskürten bir yanardağ noktasıdır. Bu kişilerin yalnızlığı ve terk edilmişliği o'nun nabzında atar durmadan. Elinden tutanlar ve ufukları çevreleyen bir aydınlık olsa da. Ve anlamını yitirmişti artık her şey.

*Artık tutun ellerinden faydasız
Faydasız şu ufukları çevreleyen aydınlık
Bir şey ki hançerlenmiş duygularla uyandık
Bir şey ki biraz daha anlamsız*

Okuyucuya zor anlaşılabilmenin tadını tattırmak ve büyüleyici bir evrende dolaştırmak da Uğurlu'ya özgedir sanki.

*Uzunlukları aklımda erittim
Sıçrayan olgular içinde yiten uzunlukları
Yürüdük mahşerinde durup dinlenmeden
Dört kitapta saklı uzunlukları*

BİR MERMİLİK KUŞ

Şiirlerinin çoğunda insanı, doğayı ve zamanı taptaze bir duyarlılıkla işleyiş, ozanın en belirgin yönü. Bunu öylesine bir ustalıklarla yürütüyor ki, hakçasını söylemek gerekirse günümüz çoğu ozanlarından uzun bir adım ilerdedir Uğurlu.

Şiirini geniş kültürü, ozan yaratılışı ve varılmaz duygusuyla oluşturan Halim Uğurlu'yu candan kutlarım. Alın okuyun *Gökağrı*'yı. Özellikle içindeki; "Yiğit Sus-

Kanada Mektubu

Engin AŞKIN

Kanada Devlet TV'ları, Nobel Armağanı kazanan Büyük Şiirli şair Pablo Neruda'nın yaşantısını sunan özel bir program yayınladı. Paris B. Elçiliğine atanmadan önce, Şili başkenti yakınındaki Isla Negra adlı ıssız bir adada yaşayan Neruda'dan, çeşitli şiirler sunan TV programı, halkın sevgilisi olan bu dev sanatçıyı bütün ayrıntılarıyla inceledi. Özel programın en ilginç yönü, Şairin Nobel armağanını kazanmasından sonra, halkın sokaklara dökülerek şenlikler yaptığını gösteren bölümleri idi.

Toronto doğumlu ünlü Amerikan yönetmeni Norman Jewison'un 9 milyon dolara çıkan yeni filmi "Damdaki Kemanç", sanatçının katıldığı bir galayla, Toronto'da vizyona girdi. Hollywood'un "Yeni Kuşak" yönetmenlerinin en ünlülerinden biri olan Jewison, yakında, İsa'nın yaşantısını dile getiren popüler "Jesus Christ Super Star" adlı rock operasını da filme alacağını açıkladı.

Toronto'nun seçkin topluluğu Center'in sunduğu Galile adlı oyun yılın oyunu diye anılmaya başladı. Brecht'in etkileyici eserlerinden biri olan Galile, Tiyatroya büyük ilgi duyan Torontoluları hayran bıraktı. Toronto Workshop adlı bir başka ünlü tiyatro topluluğu da, çok yakında yine Brecht'ten, Arturo VI adlı ünlü oyunu sahneliyecek.

İspanya'nın büyük şairi Marcos Ana, Toronto'da da, sür-gündeki İspanyol aydınlarının, Kanadalı sanatçılarla birlikte düzenlediği özel bir konferansta, İspanya'daki faşist diktatörlüğün aydınlara uyguladığı zulüm ve işkenceleri açıkladı. İspanya'daki Siyasal Tutuklulara Af adını taşıyan konferansta, tanınmış bir İspan-

muşluk", "Çalkentıda", "Anadolu Acısı" ve "Ateşli Bir Hastalığın Sanrıları" adlı şiirlerini sindire sindire okuyun. Göreceksiniz yargılarımın askıda kalmadığını.

(1) Halim Uğurlu, *Gökağrı, Şiirler* — Yücel Yayınları, 1st, 1971, 6 TL.

(2) Güney Dergisi, sayı 43, sayfa 9.

yol Düşesi de, konuşmalar yaptı.

Bir süre önce Türkiye'ye gelmiş olan büyük Amerikan caz ustası Herbie Mann, bir haftalık Toronto konserinde, Kanadalılara unutulmaz anlar yaşattı. Bu satırların yazarına, Türk misafirperverliğini sürekli olarak öven sanatçı, Türk müzikseverlerinin zevkine ve kadirbilirliğine de, değindi.

Bir Kanadalı romancının yeni yazdığı bir eserden beyaz perdeye aktarılan "Face Off" adlı film, 2'nci bir Love Story olarak adlandırılıyor. Alt düzey seyirciyi kolaylıkla çekecek öğeleri, Love Story adlı filmdeki gibi aşırı oranda kullanan film, eski Mısır filmlerinden hiç bir ayrıntı taşımıyor.

Seksbilim alanında en ünlü tip otoritelerinin önünde gelen Amerika'lı araştırmacı Dr. Reuben, geçen yıl milyonlarca satan "Seks hakkında öğrenmeyi istediğiniz fakat sormayı korktuğunuz Her Şey" adlı eserinden sonra, "Her Kadın Muktedirdir" adında yeni bir kitap yayınladı. Ünlü doktorun bu eseri, kadınların seksüel davranışlarını ve tepkilerini inceliyor.

Çağdaş Amerikan romanının "en çok olay yaratan" yazarı olarak ün yapmış olan Norman Mailer, şimdi de film yapımcılığına başladı. Maidstone adlı kendi romanının filmi çeviren Mailer, ilk filmi için, "seks, korku, heyecan ve duyguyla örülmüş bir fantazy" olduğunu belirtiyor.

"Amerikan gericilerinin peygamberi" adıyla bilinen felsefeci William Buckley, Harvard'ın ünlü iktisat profesörü Kenneth Galbraith'le, ABD ve Kanada TV larında gösterilen bir özel gösteride, ilginç tartışmalar yaptı. Birbirlerine, bir aydın düzeyinde ve fakat çok ağır görüşlerle saldıran iki ünlü Profesör, "ayrı kampların görüşlerini savunmalarına rağmen, yakın dost olduklarını" açıkladılar.